

Partnerstøtte, emosjonssosialisering og vansker hos barn: Hvilken betydning har det for barnet at foreldrene støtter hverandre?

Fredrikke Fadler Martinsen

Lone Mong

Innlevert som hovedoppgave ved Psykologisk institutt

UNIVERSITETET I OSLO

Høst 2021

**Partnerstøtte, emosjonssosialisering og vansker
hos barn: Hvilken betydning har det for barnet
at foreldrene støtter hverandre?**

© Fredrikke Fadler Martinsen og Lone Mong
2021

Partnerstøtte, emosjonssosialisering og vansker hos barn: Hvilken betydning har det for barnet at foreldrene støtter hverandre?

Fredrikke Fadler Martinsen og Lone Mong

<http://www.duo.uio.no/>

Print: Representralen, University of Oslo

Sammendrag

Forfattere: Fredrikke Fadler Martinsen og Lone Mong

Tittel: Partnerstøtte, emosjonssosialisering og vansker hos barn: Hvilken betydning har det for barnet at foreldrene støtter hverandre?

Veiledere: Rune Flaaten Bjørk (hovedveileder) og Tonje Moe Thompson (biveileder)

Bakgrunn: Det er lenge blitt foreslått at parforholdet til foreldrene er viktig for barnas fungering. Effekten av støtte i parrelasjonen på ulike prosesser i familien, slik som oppdragelse, er forsket lite på. Både parforholdet og oppdragelse kan påvirke barns vansker. To måter å belyse sammenhengene mellom parrelasjonen, oppdragelse og vansker hos barn er ved hjelp av spillover-hypotesen og den heuristiske modellen for emosjonssosialisering. Det er tenkelig at hvorvidt paret støtter hverandre vil ha innvirkning på barns tilpasning, blant annet gjennom hvordan foreldrene møter barnet. Derfor hadde vi som mål for vår studie å undersøke sammenhengene mellom partnerstøtte og foreldrenes reaksjoner på barns følelser, også kalt emosjonssosialisering, med barns eksternaliserende og internaliserende vansker. Våre hypoteser var at partnerstøtte og emosjonssosialisering predikerer eksternaliserende og internaliserende vansker hos barnet. Videre hadde vi en hypotese om at det ville være en sammenheng mellom partnerstøtte og emosjonssosialisering for utviklingen av barns vansker, enten ved moderering eller mediering.

Metode: Denne kvantitative studien ble basert på allerede innsamlet data fra pretest for pilotstudien «Innstilt på barn», en kontrollert pilotstudie ledet av Evalill Bølstad Karevold ved Psykologisk Institutt i Oslo. Vårt utvalg besto av 38 barnehagebarn i alderen 5-6 år og deres foreldre. Studiens data omhandlet foreldrenes opplevelse av partnerstøtte, emosjonssosialisering og barnas eksternaliserende og internaliserende vansker, og ble innhentet ved hjelp av spørreskjemaer. Måleinstrumentene *Partnerstøtte*, *Coping with Children's Negative Emotions Scale (CCNES)*, *Eyberg Child Behavior Inventory (ECBI)* og *Preschool Anxiety Scale-Revised (PAS-R)* ble benyttet. Våre hypoteser ble undersøkt ved hjelp av korrelasjonsanalyse, hierarkisk regresjonsanalyse og medieringsanalyse.

Resultater: Resultatene støttet delvis våre hypoteser. Partnerstøtte var negativt korrelert med eksternaliserende vansker hos barna, og foreldrenes ikke-støttende reaksjoner på barns følelser var positivt korrelert. Likevel var det kun hvorvidt det var støtte i paret som hadde betydning for barnets eksternaliserende vansker, da partnerstøtte og foreldrenes ikke-støttende reaksjoner ble vurdert samtidig. Foreldrenes ikke-støttende reaksjoner overfor

barnas følelsesuttrykk forklarte ikke noe ytterligere for barns eksternaliserende vansker utover det partnerstøtte allerede gjorde. Støttende reaksjoner hos foreldrene overfor barns følelser hadde ingen betydning for barnas vansker. Heller ingen forbindelser ble funnet for internaliserende vansker. Våre funn støttet ikke at det var en sammenheng mellom partnerstøtte og emosjonssosialisering, ved mediering eller moderering.

Konklusjon: Våre funn indikerer dermed at partnerstøtte spiller en viktig rolle for barnets utvikling av eksternaliserende vansker. Hvorvidt foreldrepåret støttet hverandre var en viktigere faktor for å forklare vanskene enn hvordan foreldre reagerte på barns vanskelige følelser. Funnene belyser at det som skjer i parforholdet, som hvorvidt paret støtter hverandre, vil være med på å påvirke barns utvikling. Det kan derfor være en fordel å også fokusere på parforholdet når barnet kommer til behandling for eksternaliserende vansker. I familier der foreldrene støtter hverandre mindre kan dette påvirke barn negativt. Studien vår er dermed et verdifullt bidrag til et forskningsfelt som til nå har hatt lite fokus på hvordan partnerstøtte og foreldrestil sammen påvirker barnas fungering.

Forord

Vi har mange vi ønsker å takke for god støtte gjennom hele oppgaveprosessen. Først og fremst har det vært spennende å fordype seg i barne- og familiefeltet, ettersom dette er et felt som vi begge brenner for. Vi har satt stor pris på å ha fått muligheten til å arbeide med data fra forskningsprosjektet «Innstilt på Barn». Prosessen har vært svært lærerik, og vi vil ta med oss alt vi har lært ut i arbeidslivet som psykologer.

Videre vil vi takke våre veiledere, Rune Flaaten Bjørk og Tonje Moe Thompson, for et godt samarbeid. Dere har hatt mange gode svar på spørsmålene våre, og vi takker for fine og ærlige tilbakemeldinger. Vi setter pris på all tiden dere har lagt ned for å hjelpe oss.

Vi vil også takke familie og venner som har heiet på oss. Dere er gode å ha. En spesiell takk går til Fredrikke sin mor for korrekturlesing. Vi er også heldige som er del av en studiegjeng som har vært en god støtte gjennom både hovedoppgaveskriving og hele studieløpet. Det å ha så mange flotte mennesker som går gjennom det samme, og som forstår prosessen, er uvurderlig. Sist, men ikke minst, vil vi takke hverandre. Det har vært fantastisk å samarbeide sammen, og vi er stolte av resultatet. Det har vært spesielt fint å ha godt selskap i hverandre under et år preget av mye alenetid på grunn av covid. Uten hverandre hadde ikke denne tiden vært like hyggelig.

Fredrikke og Lone

Oktober 2021

Innholdsfortegnelse

1 Introduksjon	1
1.1 Kommunikasjon og interaksjon – Hvordan paret støtter hverandre	3
1.2 Partnerstøtte og barns vansker	6
<i>1.2.1 Lite støtte fra partner kan føre til mer vansker hos barn</i>	6
<i>1.2.2 Partnerstøtte kan ha positive effekter på barns utvikling</i>	8
<i>1.2.3 Partnerstøtte kan påvirke hvordan foreldre møter barnet</i>	9
1.3 Emosjonssosialisering – en heuristisk modell	10
<i>1.3.1 Betydningen av foreldres emosjonssosialisering for barns vansker</i>	13
1.4 Sammenhengen mellom partnerstøtte, emosjonssosialisering og barns vansker ... 15	
1.5 Problemstilling og hypoteser	17
2 Metode	17
2.1 Utvalg	17
2.2 Prosedyre	18
2.3 Måleinstrumenter	19
<i>2.3.1 Mål på partnerstøtte</i>	20
<i>2.3.2 Mål på foreldrenes støttende- og ikke-støttende reaksjoner</i>	20
<i>2.3.3 Mål på barns eksternaliserende vansker</i>	21
<i>2.3.4 Mål på barns internaliserende vansker</i>	21
2.4 Forberedelse av data	22
<i>2.4.1 Håndtering av manglende data</i>	22
<i>2.4.2 Uteliggere</i>	23
<i>2.4.3 Fordeling av data</i>	23
<i>2.4.4 Bootstrapping</i>	24
<i>2.4.5 Multikollinearitet</i>	24
<i>2.4.6 Poweranalyse</i>	24
2.5 Dataanalyser	25
2.6 Etikk	27
3 Resultater	27
3.1 Deskriptiv statistikk og korrelasjoner	27
3.2 Hovedanalyser	28
<i>3.2.1 Regresjonsanalyse</i>	28
<i>3.2.2 Medieringsanalyse</i>	30
4 Diskusjon	30
4.1 Hovedfunn	30

4.2 Hva er betydningen av partnerstøtte for barns vansker?	31
4.3 Hva er sammenhengen mellom emosjonssosialisering og barns vansker?	33
4.4 Samspillet mellom partnerstøtte og foreldres emosjonssosialisering	36
4.5 Styrker og begrensninger	38
4.5.1 <i>Styrker</i>	38
4.5.2 <i>Begrensninger</i>	39
4.6 Implikasjoner	40
4.6.1 <i>Kliniske implikasjoner</i>	40
4.6.2 <i>Implikasjoner for fremtidig forskning</i>	42
5 Konklusjon	43
Referanseliste	45

1 Introduksjon

Emma og Kaja kommer fra to ulike familier, og bor sammen med sine foreldre. Foreldre til Emma opplever at de støtter hverandre, der de for eksempel er opptatt av å se hverandres perspektiver når de er uenige og opplever en nærhet til partneren sin. Hjemme hos Kaja derimot opplever begge foreldrene å ikke bli støttet i hverdagen av den andre. Vil Emma og Kaja ha ulik risiko for å utvikle vansker på bakgrunn av foreldrenes variasjon i opplevd støtte fra partner? Relasjonene innad i familien er trolig sentrale for barns utvikling, og forholdet mellom foreldrene ser ut til å være spesielt viktig (Katz & Gottman, 1993). En måte parrelasjonen kan påvirke barn på er gjennom oppdragelsen (Nelson et al., 2009; Stroud et al., 2015). Vil da foreldrene til Emma og Kaja møte barnas følelsesuttrykk på forskjellige måter på bakgrunn av om de støtter hverandre i paret? Disse temaene utforsket vi i denne studien. Vi undersøkte sammenhengene mellom partnerstøtte og foreldres reaksjoner på barns følelser med eksternaliserende og internaliserende vansker hos barn.

Innad i familien vil medlemmene påvirke hverandre. Familien kan sees på som et helhetlig system som organiserer hvordan medlemmene interagerer (Minuchin, 1974). Det helhetlige familiesystemet består også av flere subsystemer, for eksempel utgjør paret ett subsystem og foreldre-barn-relasjonen et annet. De ulike subsystemene eksisterer ikke i et vakuum, og det betyr at hvis barnet er stresset kan dette påvirke både foreldre-barn-subsystemet og par-subsystemet (Minuchin, 1974). For eksempel kan par-subsystemet bli preget ved at foreldrene også blir stresset, og dermed oppfører seg annerledes mot hverandre. Dette kan forklares ved hjelp av spillover-hypotesen, som sier at atferd, affekter og humør blir overført fra et subsystem til et annet (Erel & Burman, 1995). For eksempel fant en studie at interaksjon mellom foreldre preget av negativitet hadde en sammenheng med lavere familiesamhold, lavere støtte rettet mot barnet, økt negativitet i familien, mindre varme i familien og mindre demokratisk oppdragelse (Kitzmann, 2000). I den studien var ikke barnet vitne til interaksjonen mellom foreldrene. Andre har også funnet at et varmt parforhold mellom foreldrene var relatert til en foreldre-barn-relasjon preget av høyere grad av aksept og lavere grad av konflikt (Hakvoort et al., 2010). Dette forteller oss at medlemmene i en familie kan påvirke hverandre både direkte og indirekte. For eksempel kan barnet bli formet av egen interaksjon med mor og via foreldrenes parforhold.

For parforholdets og familiens fungering er det viktig at paret støtter hverandre (Minuchin, 1974). Et stort forskningsfelt har lenge fokusert på flere ulike aspekter ved

parforholdet (Johnson et al., 2001). Særlig har den emosjonelle tilknytningen i paret og parforholdets funksjon blitt vektlagt (Hazan & Zeifman, 2016). Det er stor enighet om at noen av de viktigste oppgavene paret har overfor hverandre er å bidra til en følelse av nærhet og trygghet (Hazan & Zeifman, 2016). Med andre ord vil det at paret er der for hverandre, altså at de støtter hverandre, være svært viktig for parrelasjonen. En måte å vurdere hvorvidt par er fornøyd med relasjonen er ved å se på om de opplever støtte fra sin partner (Fincham, 1998). Partnerstøtte ble i vår studie definert til å inkludere en subjektiv opplevelse av nærhet, kontakt, respekt, ansvar og tilhørighet til partner (Karevold et al., 2009). Den subjektive opplevelsen av partnerstøtte vil variere mellom par, og i tillegg kan den også variere innad i et par. Det vil si at mens noen vil oppleve større tilstedeværelse av partnerstøtte i deres parforhold, vil andre ha en opplevelse av at partnerstøtte er mer manglende i forholdet. Et støttende parforhold kan blant annet bidra til at også barnet kjenner seg tryggere i familieforholdet (McCoy et al., 2009). Partnerstøtte kan dermed være en viktig variabel å utforske for å undersøke parets og familiens fungering.

Foreldre-barn subsystemet blir i stor grad preget av foreldrenes oppdragelsesoppgaver, og en slik oppdragelsesoppgave er emosjonssosialisering (Eisenberg, Cumberland, et al., 1998). Emosjonssosialisering omhandler foreldrenes atferd som er med på å påvirke barnets utvikling av emosjonell kompetanse, hvilket inkluderer evne til å uttrykke emosjoner, forståelse av ens egne og andres emosjoner og emosjonsregulering (Eisenberg, Cumberland, et al., 1998). Tre viktige emosjonssosialiseringstrategier som foreldre benytter er deres reaksjoner på barns emosjoner, modellering av emosjonsuttrykk og samtaler med barn omkring emosjoner (Eisenberg, Cumberland, et al., 1998). Eisenberg, Cumberland, et al. (1998) fremla at foreldrenes emosjonssosialisering vil avhenge av foreldrenes egne mål, verdier og holdninger. Disse elementene er ikke nødvendigvis bevisste for foreldrene ved et hvert tidspunkt, men vil være en drivkraft for hvordan foreldrene møter barnets emosjoner. Foreldre vil altså ha som hensikt å lære barnet om hvordan de kan håndtere deres følelser når de inngår i emosjonssosialisering av barnet, og dette kan bli gjort på flere ulike måter (Eisenberg, Cumberland, et al., 1998). Når et barn er sint kan foreldrene for eksempel møte barnet ved å enten validere barnets følelser eller avvise følelsesuttrykket. Videre vil barnet, basert på hvilken form for emosjonssosialisering foreldrene inngår i, lære ulike måter å håndtere sinne på. For eksempel ved å utvikle en forståelse om hvorvidt det er akseptabelt å uttrykke følelser slik som sinne, eller om slike uttrykk må undertrykkes.

Foreldre hjelper altså barn med å utvikle emosjonell kompetanse gjennom emosjonssosialisering.

For å undersøke om faktorer som partnerstøtte og emosjonssosialisering har en påvirkning på barn, kan man benytte mål på barnets grad av tilpasning (Buehler et al., 1997). Gode indikatorer på manglende tilpasningsevne er eksternaliserende- og internaliserende vansker (van Eldik et al., 2020). Eksternaliserende vansker blir definert som en gruppering av atferdsvansker som kommer til syne i barns atferd utad. Denne typen atferd reflekterer barns negative responser som blir rettet mot det eksterne miljøet, som for eksempel aggresjon, atferdsvansker og stoffmissbruk (Buehler et al., 1997). Internaliserende vansker er vansker som utspiller seg i barnets indre psykologiske tilstand. Slike vansker kan for eksempel være angst, tilbaketrekning, lav selvtillit og depresjon (Buehler et al., 1997; van Eldik et al., 2020). Med andre ord vil et barn med internaliserende vansker vende maladaptive tanker og følelser inn og mot seg selv, mens et barn med eksternaliserende vansker vil vende det ut mot miljøet rundt.

Det er tenkelig at hvorvidt paret støtter hverandre kan påvirke hvordan foreldrene møter barnet, og at dette potensielt vil være med på å forme barnets tilpasning. Målet med denne kvantitative studien var å undersøke om partnerstøtte og emosjonssosialisering predikerer barnas eksternaliserende og internaliserende vansker. I tillegg ønsket vi å undersøke om det var en sammenheng mellom emosjonssosialisering og partnerstøtte, gjennom mediering eller moderering. Vi vil i det følgende ta for oss hvordan paret kan støtte hverandre i interaksjon og hovedfunn fra forskningen på hvordan parrelasjonen påvirker barnet. Deretter vil emosjonssosialisering bli gjort rede for, og vi vil ta for oss hovedfunn fra forskning på effekten av emosjonssosialisering på barns vansker. Videre vil vi belyse hvordan vi kan forstå en eventuell sammenheng mellom partnerstøtte, emosjonssosialisering og barns eksternaliserende og internaliserende vansker, basert på teoretisk forståelse og funn fra forskningen.

1.1 Kommunikasjon og interaksjon – Hvordan paret støtter hverandre

Det er flere måter paret kan vise støtte ovenfor hverandre. Partnerstøtte omhandler altså om individene i et forhold har en opplevelse av å være nær den andre, at de har en tilhørighet til partner og om de har en opplevelse av å bli respektert (Karevold et al., 2009). Det er flere måter paret kan være der for hverandre og vise støtte gjennom hvordan paret

kommuniserer og interagerer (Driver et al., 2012). For eksempel kan det være at en mann som opplever at hans partner respekterer hans mening i diskusjon og er trygg på deres relasjon vil ha en opplevelse av å i større grad bli støttet av partner, enn en kvinne som opplever at det mangler en gjensidig respekt og nærhet i sitt forhold. Hvordan paret møter hverandre kan dermed føre til en ulik opplevelse av å bli støttet av sin partner.

Måten paret kommuniserer og interagerer med hverandre kan ha konsekvenser for opplevelsen av å bli møtt av partner, og kan ha innvirkning på parforholdets suksess. Det er for eksempel funnet at kommunikasjonsmønstre i parforholdet hadde en betydning for fungering i hverdagen (Friedlander et al., 2019). Dette vil si at atferd og måten paret snakker sammen kan være avgjørende for om de for eksempel er fornøyd med forholdet. Gottman et al. (1998) gjennomførte en studie ($N = 130$) der de undersøkte ulike faktorer, som negative uttrykk og mengden positiv affekt, for å se om disse kunne predikere suksess eller relasjonsbrudd. Studien foregikk over seks år og inneholdt data fra atferdsobservasjoner, spørreskjema, selvrappotering av affekt og fysiologiske målinger. De fant at det var mulig å forutsi skilsmisse og stabilitet i forholdet med 83% sikkerhet og tilfredshet med parrelasjonen med 80%. En sentral faktor som var relatert til om forholdet ville holde seg stabilt var hvordan paret møtte hverandre ved negative uttrykk, for eksempel om de møtte den andre med enda sterkere negative uttrykk enn partner eller om de forsøkte å roe situasjon. I tillegg var mengden positive affekter som ble vist sentralt for om parene var fornøyde (Gottman et al., 1998). Videre fant en annen studie at fornøyde par viste langt flere positive interaksjoner enn ustabile par, der fornøyde par for eksempel viste gjennomsnittlig 5 positive interaksjoner per negative (Gottman, 1994). Gottman et al. (1998) fant likevel at å vise sinne og det å vise negative affekter tilbake til partner ikke alene kunne forklare om et forhold var mindre suksessfullt. Dette forteller oss at alle forhold, uavhengig av om de er fornøyde eller ei, opplever et variert følelsesuttrykk og at dette er normalt. Samtidig kan kommunikasjonsmønstre ha betydning for om man er fornøyd med relasjonen over tid, og om partnerne har en opplevelse av å bli møtt av partner.

I løpet av en interaksjon er det flere måter paret kan vise at de støtter hverandre (Driver et al., 2012). En respons behøver ikke å være en stor gest for at partner skal få en opplevelse av å bli møtt, og selv et smil kan gi indikasjoner på støtte. Dette blir kalt *turning towards*, og vil si at en partner retter oppmerksomhet mot det den andre viser til (Driver et al., 2012). Når den ene i paret sender små signaler for å initiere en samtale kan den andre vise

støtte ved å møte disse signalene. Signaler som blir sendt kan være å kommentere eller å peke på noe i omgiveselen, og den andre kan velge å ignorere eller respondere på dette. Fornøyde par har blitt observert å respondere på 85% av slike signaler (Driver et al., 2012; Driver, 2007). Videre har par som var fornøyd med parrelasjonen rapportert at de i større grad aksepterte at partner kunne ha ulike synspunkter (Driver et al., 2012). De lot seg for eksempel påvirke mer av partner under en diskusjon uten å låse seg fast i egen mening, sammenlignet med misfornøyde par. I tillegg vil fornøyde par vise at de lytter til det partner forteller (Kuhn et al., 2018), og den andre opplever at partner faktisk ønsker å hjelpe (Julien et al., 2003). Med andre ord betyr dette at partene respekterer den andres meninger og på den måten viser de at de støtter hverandre. Samtidig trenger ikke en slik respons å være noe stort, og selv små tegn kan signalisere at partner er oppmerksom på det den andre forsøker å kommunisere. Det som er avgjørende er at den andre har en opplevelse av å bli møtt, sett og støttet ved at partner retter oppmerksomheten mot det som blir kommunisert (Driver et al., 2012). Det er altså mange ulike måter paret kan vise at de støtter hverandre på, både ved hjelp av verbal støtte og små nonverbale signaler.

Opplevelsen av stress i en situasjon kan variere avhengig av om man opplever at partner støtter en eller ei (Coan et al., 2006; Gordon & Chen, 2016). Støtte fra partner kan for eksempel påvirke hjernens stressaktivering ved truende situasjoner (Coan et al., 2006). Coan et al. (2006) undersøkte kvinners nevralt aktivering i en stressende situasjon hvor de hadde tilgang til ulike typer støtte gjennom å holde hånden til sin ektefelle, en fremmed mann eller ingen håndholding. Resultatene viste at kvinnene som ikke fikk støtte gjennom håndholding opplevde høyest grad av trussel. Støtte fra andre påvirket dermed opplevelsen av situasjonen. Kvinnene som holdt hånden til sin partner opplevde minst trussel, særlig når kvinnene opplevde å være tilfreds med parrelasjonen. Dette indikerer at en opplevelse av nærhet og støtte, særlig fra en trygg partner, vil ha en effekt på stressaktivering i hjernen og kan være viktig for hvor truende en situasjon blir oppfattet å være. Videre kan situasjoner bli vurdert mer negativt under konflikt dersom partene ikke opplever at den andre forstår eller støtter ens tanker og følelser (Gordon & Chen, 2016). Dette forteller oss altså at under uenighet og konflikt kan en partner støtte den andre ved å forsøke å sette seg inn i og forstå den andres perspektiv, og at konflikten da blir opplevd mindre negativt. En slik tilnærming til konflikt blir kalt en konstruktiv strategi, der konflikten fører til en løsning på utfordringen paret står i eller kan styrke relasjonen (van Eldik et al., 2020). Konstruktiv konflikt kan inkludere atferd slik som rolig diskusjon, problemløsning, støtte fra partner og å vise kjærlighet. Slik konflikt

skiller seg fra destruktiv konflikt, der partnerne for eksempel kan være fiendtlige, voldelige, kritisere hverandre eller trekke seg tilbake (van Eldik et al., 2020). Det er viktig å huske at alle par til en viss grad vil oppleve konflikt, og at ikke all konflikt vil være stressende for paret selv eller miljøet rundt (Grych & Fincham, 1990). Støtte i parforholdet kan altså være en viktig faktor for hvordan man opplever ulike situasjoner og parrelasjonen. Par som støtter hverandre både i hverdagslige interaksjoner og ved konflikt later til å være mer fornøyd med relasjonen.

1.2 Partnerstøtte og barns vansker

Det har lenge vært tydelig at parrelasjonen har en viktig påvirkning på barns utvikling (Reid & Crisafulli, 1990; van Eldik et al., 2020), men lite forskning har blitt gjort på den spesifikke sammenhengen mellom partnerstøtte og barns vansker. Forskningsfeltet har i langt større grad fokusert på andre aspekter ved parrelasjonen for å undersøke hvordan parforholdet kan påvirke barns tilpasning. Det har for eksempel blitt fokusert på hvor fornøyd de er med relasjonen, hvordan de opplever kvaliteten på forholdet og hva slags type konflikter paret står i. Disse ulike aspektene ved parrelasjonen er relatert til hverandre (Trahan, 2017). For eksempel vil det om en person opplever å bli støttet av sin partner være nært knyttet til om denne personen er fornøyd med parforholdet (Fincham, 1998; Trahan, 2017). Også forskjellige typer konflikt, som konstruktiv og destruktiv konflikt, er relatert til om en partner opplever støtte fra den andre (van Eldik et al., 2020). Ved konstruktiv konflikt viser paret blant annet støtte overfor hverandre i løpet av konflikten, mens de ved destruktiv konflikt vil ha en atferd som antyder at de ikke støtter hverandre (van Eldik et al., 2020). Opplevelsen av om partner støtter en er dermed viktig for parforholdet. Forskningsfeltet på betydningen av partnerstøtte for barns vansker er lite, men trolig kan disse andre aspektene ved parforholdet også antyde hvordan partnerstøtte vil påvirke barns eksternaliserende og internaliserende vansker. Derfor vil vi videre utforske hva forskningsfeltet på ulike aspekter ved parforholdet kan fortelle oss om sammenhengen mellom partnerstøtte og barns vansker.

1.2.1 Lite støtte fra partner kan føre til mer vansker hos barn

Forskning på andre aspekter ved foreldrerelasjonen kan gi oss et bilde av hvordan partnerstøtte påvirker vansker hos barn. I 1990 ble det publisert en metaanalyse som så på sammenhengen mellom foreldrekonflikt og atferdsvansker med data fra studier publisert før 1988 (Reid & Crisafulli, 1990). De fant at foreldrekonflikt og eksternaliserende vansker var

positivt korrelert (Reid & Crisafulli, 1990). Dette vil si at når parrelasjonen var preget av konflikt, viste barna mer atferdsvansker. Andre har også funnet økt rivalisering og mindre varme i relasjonen til søsken og jevnaldrende i sammenheng med foreldrekonflikt (Stocker & Youngblade, 1999). Med andre ord ble det allerede for flere tiår siden funnet at destruktiv foreldrekonflikt har en innvirkning på atferden til barn, der stor konflikt mellom foreldrene kan føre til større vansker hos deres barn. Eldre forskning på foreldrekonflikt antyder med dette at i familier der foreldrene ikke støtter hverandre kan dette påvirke barns utvikling negativt, ettersom vi kan tenke at par med høyt destruktivt konfliktnivå også kan oppleve mindre partnerstøtte.

Nyere forskning støtter også tidligere funn om at foreldrerelasjonen påvirker eksternaliserende og internaliserende vansker hos barn. En metaanalyse, som inkluderte 170 studier fra 80-tallet og frem til 2018, fant nettopp det at foreldreforholdet korrelerte med maladaptiv tilpasning hos barnet (van Eldik et al., 2020). van Eldik et al. (2020) fant at ulike aspekter ved foreldrerelasjonen påvirket barnas eksternaliserende og internaliserende vansker. Både hvorvidt foreldrene var i konflikt og om kvaliteten på relasjonen var lav hadde betydning for barns vansker. De fant med andre ord økt vansker hos barn i familier der parrelasjonen var mer negativ. Barn som vokser opp i familier der kvaliteten på relasjonen mellom foreldrene er lav har like stor risiko for å utvikle internaliserende og eksternaliserende vansker, som barn som blir eksponert for destruktiv foreldrekonflikt (DeVito & Hopkins, 2001; van Eldik et al., 2020). Andre har sett spesifikt på sammenhengen mellom problemer i parforholdet og eksternaliserende vansker hos barn, der de har funnet økt atferdsvansker (Parry et al., 2020). Å være mindre tilfreds med parrelasjonen over tid er også korrelert med høyere grad av både eksternaliserende og internaliserende vansker hos barna (Seo, 2020). Seo (2020) undersøkte tilfredshet i parforholdet til foreldre over fem år, og målte effekten parrelasjonen hadde på barns vansker. Foreldre som var mindre tilfreds i parforholdet over tid hadde barn med større vansker. Samlet sett forteller funnene oss at i både eldre og nyere forskning har man funnet at foreldrenes parforhold kan ha en negativ effekt på barn. Trolig vil partnerstøtte virke på en lignende måte, hvor lite støtte i parforholdet øker risikoen for vansker. Vi kan tenke oss at barn i familier der foreldrene støtter hverandre mindre også vil utvikle mer atferdsvansker og angstsymptomer.

1.2.2 Partnerstøtte kan ha positive effekter på barns utvikling

Forskningen på sammenhengen mellom foreldrerelasjonen og vansker hos barn kan også fortelle oss noe om hvordan partnerstøtte påvirker barns utvikling positivt. Forskningsfeltet har for eksempel funnet støtte for at parforholdet kan bidra til å beskytte mot utvikling av maladaptiv tilpasning hos barn (Hosokawa & Katsura, 2019; McCoy et al., 2009). Zemp et al. (2016) fant at barn fra familier hvor foreldrene støttet hverandre og forsøkte å løse problemene sammen i stressende situasjoner utviklet høyere sosial kompetanse og færre psykologiske vansker. Denne sammenhengen ble undersøkt ved tre uavhengige studier hvor opplevelsen av foreldrenes samarbeid ble rapportert av både foreldrene og barna, samt ved observasjoner. Foreldrenes samarbeid var korrelert med barnas tilpasning på tvers av både foreldrene og barnas perspektiv (Zemp et al., 2016). Dette funnet forteller oss at partnerstøtte er viktig, og at foreldre som støtter hverandre kan bidra til færre vansker hos barn. I tillegg tyder dette funnet på at barna selv oppfatter om foreldrene støtter hverandre, ikke bare de voksne. Videre har andre også funnet mindre eksternaliserende og internaliserende vansker hos barn der foreldrene var tilfreds med parrelasjonen (Camisasca et al., 2019) og der foreldrene opplevde konstruktiv konflikt (Harold & Sellers, 2018; Hosokawa & Katsura, 2019). Ved konstruktiv konflikt viser paret, som nevnt, kjærlig støtte overfor sin partner og det foregår problemløsning (van Eldik et al., 2020). Samlet sett tyder disse funnene på at barn i familier der foreldrene støtter hverandre og forsøker å løse uenigheter, utvikler mindre vansker. At foreldre opplever å bli støttet av sin partner kan beskytte barn fra å utvikle atferdsvansker og angstsymptomer.

Parforholdet kan også ha positive effekter på barns utvikling (McCoy et al., 2009). En studie som inkluderte 235 familier i USA med barn i alderen 5-7 fant at konstruktiv konflikt kan, i tillegg til å redusere vansker, også øke prososial atferd hos barna (McCoy et al., 2009). Dette betyr altså at all konflikt ikke utelukkende er negativt for barnet. Det er tenkelig at slik konflikt er en fordel utviklingsmessig for barna, ved at det bidrar til konstruktiv problemløsning og gode mestringsstrategier. Foreldre som løser konfliktene sine kan være gode rollemodeller for barna når det kommer til problemløsning og samarbeid (Grych & Fincham, 1990). Funnene tyder på at partnerstøtte kan være positivt for barnets atferd og utvikling, ettersom foreldre som benytter konstruktive konfliktløsningsstrategier også ofte støtter sin partner (van Eldik et al., 2020). Samtidig fant en nederlandsk studie at mors opplevelse av å være tilfreds med parrelasjonen ikke predikerte barnets psykososiale

tilpasninger (Hakvoort et al., 2010). Helhetlig forteller funnene oss at parforholdet til foreldrene med stor sannsynlighet kan virke inn på barnets utvikling. Vi kan tenke at partnerstøtte vil virke på en lignende måte ved at støtte kan ha en positiv effekt for barnets tilpasning. Med andre ord kan støtte i paret beskytte mot utvikling av vansker hos barnet. For familien kan det dermed være en fordel at foreldrene støtter hverandre.

1.2.3 Partnerstøtte kan påvirke hvordan foreldre møter barnet

Ulike modeller har forsøkt å forklare sammenhengen mellom parrelasjonen og barnets tilpasning (Davies & Cummings, 1994; Grych & Fincham, 1990; Minuchin, 1974). Forskjellige mulige medierende faktorer mellom parrelasjonen og maladaptiv tilpasning hos barn har blitt foreslått, inkludert barns emosjonelle og atferdsmessige respons, så vel som deres kognitive tolkninger og fysiologiske responser (Rhoades, 2008; van Eldik et al., 2020). Én måte å forstå hvordan partnerstøtte kan påvirke barns tilpasning er ved hjelp av spilloverhypotesen. Denne hypotesen tar for seg at affekt, humør og atferd innen et subsystem vil bli overført og påvirke andre subsystemer (Erel & Burman, 1995). Forskningen har funnet flere mulige mekanismer bak hvordan prosessen med spillover foregår. En av mekanismene til spillover kan være at stress i parrelasjonen påvirker foreldrenes evne til oppdragelse og sosialisering, for eksempel ved bruk av mindre optimale oppdragelsesteknikker (Erel & Burman, 1995). Det kan dermed bety at dersom paret er lite støttende og kalde overfor hverandre vil disse egenskapene også kunne bli overført til foreldrenes interaksjon med barnet. Ifølge spillover-hypotesen er det altså mulig at aspekter ved parforholdet vil påvirke hvordan foreldrene møter barnet når det kommer til oppdragelse, som igjen kan påvirke barnets tilpasning.

Parrelasjonen påvirker foreldrenes felles oppdragelse av barnet (Stroud et al., 2015). Foreldrenes relasjon i møte med barnet kan bli kalt coparenting-forholdet, og blir definert som måten foreldre forholder seg til hverandre i rollen som foreldre (Feinberg, 2003). Dette forholdet handler om oppdragelse og foreldrerollen, og om partner støtter den andre i rollen som forelder er en sentral faktor for opplevelsen av dette forholdet (Feinberg, 2003). Det er funnet en spillover effekt fra parrelasjonen til coparenting-forholdet (Stroud et al., 2015). Stroud et al. (2015) fant for eksempel at i familier der foreldrene opplevde høy kvalitet på parforholdet var også relasjonen mellom foreldre og barn preget av mer varme, positiv affekt og glede. Dette har igjen en sammenheng med barnets tilpasning. Det er tenkelig at subjektiv opplevelse av coparenting-forholdet både påvirker partnerstøtte, og at støtte mellom

foreldrene bidrar til en oppdragelse som er mer varm og sensitiv (Camisasca et al., 2019). Dette kan igjen også være positivt for barnets psykologiske tilpasning og emosjonelle sikkerhet (Camisasca et al., 2019). Det er altså foreslått at det foregår en spillover-effekt fra parforholdet til hvordan foreldrene møter barnet. Videre er det mulig å tenke at partnerstøtte vil henge sammen med barns tilpasning gjennom å påvirke måten foreldrene oppdrar barnet på. De par som støtter hverandre møter potensielt barnet sitt annerledes, enn de par som ikke støtter hverandre.

Aspekter ved parforholdet kan påvirke barns atferd både direkte og indirekte (Camisasca et al., 2019; Linville et al., 2010). Hos foreldre som er mindre tilfreds med parrelasjonen og som viser negativ atferd til sin partner kan man se endring av foreldrestil (Ahmadi & Saadat, 2015) og mer ineffektive oppdragelsesmåter (Camisasca et al., 2019). Det er tenkelig at dette henger sammen med færre emosjonelle ressurser tilgjengelig hos paret for en varm og effektiv foreldrepraksis (Camisasca et al., 2019). For eksempel kan dette tyde på at en forelder som opplever mye støtte fra sin partner vil være mer tilgjengelig for å møte barnet på deres behov, enn en forelder som opplever lite støtte og dermed kan være mer sliten og utilgjengelig. Samtidig undersøkte Linville et al. (2010) om parforholdet påvirket atferdsvansker direkte eller indirekte. De utforsket sammenhengene mellom tilfredshet i forholdet, foreldrepraksis, depresjon hos foreldre og atferdsvansker. Barna i deres studie ($N = 148$) var 2 år ved første måling, og andre måling foregikk ett år senere. Studien kontrollerte for depresjon hos foreldre og foreldrepraksis. De fant at om foreldrene var tilfreds med parrelasjon hadde en direkte påvirkning på barnas atferdsvansker (Linville et al., 2010). Med andre ord fant de altså at betydningen for vansker hos barn ikke kun foregikk via foreldrepraksis, men at foreldrerelasjonen var vesentlig i seg selv. Sammen bidrar disse funnene til å gi et bilde av at parrelasjonen både kan ha en direkte effekt på vansker hos barnet og en indirekte effekt gjennom foreldrepraksis. Vi kan videre tenke at partnerstøtte også vil ha et lignende bilde for sammenhengen med barns vansker.

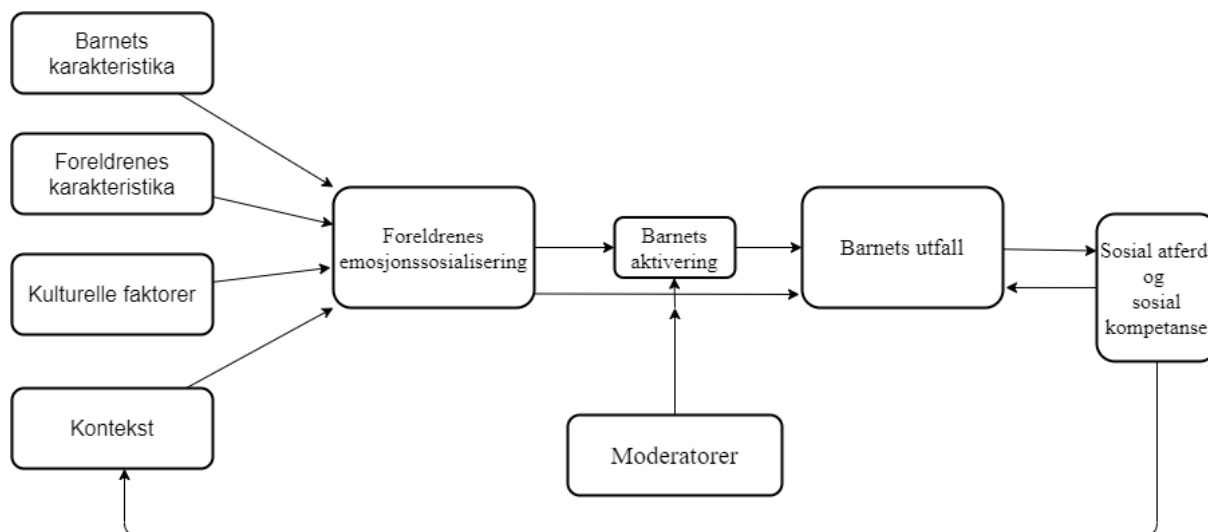
1.3 Emosjonssosialisering – en heuristisk modell

Kan emosjonssosialisering bidra til å forstå en sammenheng mellom partnerstøtte og barns utvikling av vansker? Emosjonssosialisering er altså en måte foreldre hjelper barn med å utvikle emosjonell kompetanse, og foreldre kan emosjonssosialisere barna på flere måter. Dette kan for eksempel foregå ved å reagere på barns følelser, egne uttrykk av følelser og ved å snakke om følelser med barna (Eisenberg, Cumberland, et al., 1998). Eisenberg,

Cumberland, et al. (1998) utviklet en heuristisk modell som tar for seg de generelle prosessene involvert i emosjonssosialisering. Modellen ble publisert i forbindelse med en artikkel som oppsummerte forskningen på emosjonssosialisering ved daværende tidspunkt. Modellen, vist i figur 1, ser på hvordan karakteristika ved barna, foreldre, kultur og kontekst predikerer emosjonssosialisering hos foreldrene, som igjen blir antatt å påvirke barns sosiale atferd og kompetanse. Dette kan skje ved at emosjonssosialisering direkte påvirker barns utfall eller gjennom påvirkning på barns aktivering. Forskning de siste 20 årene har vist god støtte for modellen (Spinrad et al., 2020).

Figur 1

Heuristisk modell for emosjonssosialisering

Note. Visuell fremstilling av den heuristiske modellen for emosjonssosialisering. Modell inkluderer prediktorer, emosjonssosialiseringstrategier, medierende og modererende faktorer, samt barns utfall. Den heuristiske modellen for emosjonssosialisering er en tilpasset versjon av den originale modellen utviklet av Eisenberg, N., Cumberland, A., & Spinrad, T. L. (1998). Parental socialization of emotion. *Psychological Inquiry*, 9(4), 241-273. https://doi.org/http://dx.doi.org/10.1207/s15327965pli0904_1

Emosjonssosialisering deles inn i tre kategorier, ifølge Eisenberg, Cumberland, et al. (1998). Kategoriene omhandler 1) reaksjoner på barns emosjoner, 2) modellering og 3) diskusjon av emosjoner. Disse strategiene er ikke atskilte, foreldre benytter de om hverandre, men representerer ulike tilnærminger foreldre har i møte med barn. Blant annet kan foreldres reaksjoner på barns emosjoner være en viktig kilde til læring. Ved å reagere på barns negative følelsesuttrykk med enten trøst eller unngåelse av øyekontakt kan foreldrene lære barna hva slags uttrykk som er akseptert og ikke (Eisenberg, Cumberland, et al., 1998). Videre kan foreldre gjennom å modellere ulike emosjoner gi barn informasjon om hvordan og når det

passer å uttrykke både negative og positive følelser (Valiente et al., 2004). Gjennom diskusjon med barn kan foreldre lære barn om betydningen av emosjoner, forklare årsaker og konsekvenser av å uttrykke emosjoner, hjelpe barn med å forstå opplevelsen av emosjonene og å regulere disse (Eisenberg, Cumberland, et al., 1998). De tre kategoriene kan dermed gi verdifulle bidrag til barns tilpasning.

Foreldres emosjonssosialisering blir ofte delt inn i støttende og ikke-støttende emosjonssosialisering. Støttende emosjonssosialisering inkluderer å møte barns emosjonsuttrykk med aksept, validere negative emosjonelle tilstander og å hjelpe barn med å håndtere negative emosjoner (Eisenberg, Cumberland, et al., 1998). Disse foreldrene er mer sensitive og responsive, noe som er blitt sett i sammenheng med økt emosjonell kompetanse senere i livet (Blair et al., 2014). En hypotese er at positive reaksjoner som toleranse eller støtte sender signaler om at emosjoner er håndterbare og at det gir barn rom til å utforske følelser, forstå den emosjonelle situasjonen og utvikle mestringsstrategier (Gottman et al., 1997; Nelson et al., 2009). Ikke-støttende emosjonssosialisering er for eksempel straff eller minimering, ofte av negative emosjonsuttrykk (Blair et al., 2014). Slike reaksjoner kan gi barna færre muligheter til å øve på emosjonell kontroll og å lære passende strategier for håndtering av høy aktivering og emosjonsregulering (Williams & Woodruff-Borden, 2015). Foreldre kan med andre ord ha ulike tilnærminger til emosjonssosialisering av barna, og disse kan bli definert som enten å være støttende eller ikke-støttende overfor barns følelser.

Det er flere faktorer som kan ha betydning for hvilke emosjonssosialiseringstrategier foreldre vil benytte (se figur 1). For det første kan barnets karakteristika, som for eksempel temperament, være med på å fremme ulike emosjonssosialiseringstrategier hos foreldrene (Karevold et al., 2009). Studier har sett at blant annet engstelige barn (Hurrell et al., 2015) og barn med eksternaliserende vansker (Eisenberg et al., 2015) undergraver egne emosjonsregulerende ferdigheter og fremmer mindre støttende emosjonssosialisering fra foreldre. For det andre kan også karakteristika ved foreldrene som holdninger, varme og personlighetstrekk predikere emosjonssosialiseringstrategier (Baker et al., 2011; Briscoe et al., 2019; Zhou et al., 2002). For det tredje vil det emosjonelle klimaet i familiesystemet påvirke foreldrenes emosjonssosialisering (Eisenberg, Spinrad, et al., 1998). For eksempel undersøkte en studie ($N = 101$) hvordan ulike kilder til familiestress, inkludert konflikt i parforholdet, var relatert til foreldres emosjonssosialisering av barn i 7-årsalder. De fant at jo mer stress det var i familien, desto mindre støttende og mer ikke-støttende teknikker ble brukt

(Nelson et al., 2009). Det vil si at familiens kontekst vil påvirke hva slags form for emosjonssosialisering foreldrene benytter (Eisenberg, Spinrad, et al., 1998)

En grunnleggende antakelse Eisenberg, Cumberland, et al. (1998) presenterte i sin modell var at barnets tilegning av emosjonelle kompetanse ville bli moderert og mediert av ulike faktorer. For eksempel vil barnets temperament, intensiteten av foreldrenes emosjoner og en rekke andre forhold ha betydning for sammenhengen mellom emosjonssosialisering og barns utfall. Barnets emosjonsregulerende ferdigheter blir for eksempel ansett å være en viktig medieringsfaktor for utviklingen av emosjonell kompetanse, og studier har gitt støtte for dette (Perry et al., 2020). Det vil si at foreldres emosjonssosialisering har en innvirkning på utviklingen av emosjonell kompetanse gjennom påvirkning på barnets emosjonsregulerende ferdigheter. Antakelsen er at barn som blir møtt med emosjonssosialiseringstrategier som fremmer emosjonsregulering kan, gitt passende nivå av aktivering, internalisere hvordan de skal uttrykke og kontrollere emosjoner på en passende måte (Eisenberg, Cumberland, et al., 1998). Dersom barn blir fysiologisk overaktivert, og foreldre ikke hjelper barna med å utvikle verktøy til å håndtere overaktiveringen, kan barn utvikle maladaptive mestringsstrategier (Cabecinha-Alati et al., 2019). En slik maladaptiv strategi kan for eksempel være at barnet får utløp for negative emosjoner gjennom å slå. Studier har funnet en sammenheng mellom emosjonssosialisering som hemmet utviklingen av emosjonsregulering og både eksternaliserende og internaliserende vansker hos barn (Blair et al., 2014; Cabecinha-Alati et al., 2019; Perry et al., 2020). Forskning har dermed funnet støtte for Eisenberg, Cumberland, et al. (1998) sin antakelse om at emosjonsregulering fungerer som medierende faktor.

1.3.1 Betydningen av foreldres emosjonssosialisering for barns vansker

Ikke-støttende emosjonssosialisering kan predikere barns eksternaliserende vansker (Han & Shaffer, 2014). Han & Shaffer (2014) fant i deres studie at mødres ($N = 60$) negative emosjonsuttrykk var positivt relatert til barns eksternaliserende vansker. Med andre ord betyr dette at mødre som reagerte med kritikk og emosjonell overinvolvering hadde barn med flere atferdsvansker. Ikke-støttende reaksjoner er også relatert til lavere sosial og emosjonell kompetanse, særlig hos jenter (Jones et al., 2002). I tillegg har flere studier funnet en sammenheng mellom ikke-støttende emosjonssosialisering og maladaptiv emosjonsregulering hos barnet (Eisenberg et al., 2015; Perry et al., 2020). Videre har maladaptiv emosjonsregulering blitt relatert til eksternaliserende vansker (Eisenberg et al., 2010). Disse

funnene indikerer at ikke-støttende reaksjoner, som avvisning, kritikk og overinvolvering, øker sannsynligheten for dysregulering hos barnet og at dette videre kan føre til eksternaliserende vansker hos barnet senere i livet.

Studier har funnet at ikke-støttende emosjonssosialisering også har betydning for om barn utvikler internaliserende vansker (McCoy & Raver, 2011; Sanders et al., 2015). For eksempel fant McCoy og Raver (2011) at mer negativitet fra omsorgsperson var relatert til førskolebarns internaliserende vansker som angst, depresjon og tilbaketrekning. En annen studie ($N = 84$) fant en forbindelse mellom ikke-støttende responser til barnas negative emosjoner og færre mestringsstrategier hos barnet, samt depressive symptomer (Sanders et al., 2015). Lignende observerte Eisenberg et al. (2003) en sammenheng mellom mødres ikke-støttende reaksjoner og internaliserende vansker hos barnet i en longitudinell studie. Ikke-støttende emosjonssosialisering er også vist å predikere angst som personlighetstrekk i voksenlivet gjennom påvirkning på emosjonsregulerende ferdigheter (Cabecinha-Alati et al., 2019). Samtidig er ikke forskningen like konsistent når det gjelder effekten av ikke-støttende emosjonssosialisering på barn internaliserende vansker, som forskning på eksternaliserende vansker (Eisenberg et al., 2003). Det er blitt foreslått at det vil være andre faktorer som påvirker utviklingen av internaliserende vansker enn emosjonssosialisering (Williams & Woodruff-Borden, 2015). Det later dermed til at ikke-støttende emosjonssosialisering kan føre til større grad av internaliserende vansker hos barnet, men denne sammenhengen er enda tydeligere ved eksternaliserende vansker.

Støttende emosjonssosialisering er blitt sett i sammenheng med færre vansker hos barnet (Briscoe et al., 2019; Eisenberg et al., 2005). En hypotese er at foreldre som er støttende i deres emosjonssosialisering kan ha en beskyttende effekt mot barns utvikling av eksternaliserende og internaliserende vansker. Flere studier har funnet støtte for dette (Briscoe et al., 2019; McCoy & Raver, 2011). For eksempel var foreldres (primært mødre) støttende emosjonssosialisering relatert til emosjonsregulering og lave nivåer av eksternaliserende vansker hos ungdommer ($N = 186$) rapportert av foreldre og lærere (Eisenberg et al., 2005). Også omsorgspersoners uttrykk av positive emosjoner, som glede, har en sammenheng med lavere nivåer av atferd som aggresjon, sinne og trass hos førskolebarn, rapportert i klasseromsetting (McCoy & Raver, 2011). En annen studie fant at hvorvidt mødre var støttende overfor barns uttrykk av negativ emosjonalitet var negativt korrelert med internaliserende vansker (Briscoe et al., 2019). Dette vil si at de fant mindre

internaliserende vansker hos barn som hadde mødre som støttet dem. Samlet sett indikerer funnene at det er en sammenheng mellom støttende emosjonssosialisering og lavere nivåer av både eksternaliserende og internaliserende vansker.

Støttende emosjonssosialisering kan fremme utvikling av barns adaptive ferdigheter (Perry et al., 2020). Spinrad et al. (2007) observerte at mødre som responderte på barns emosjonsuttrykk med støtte og validering hadde barn som viste bedre evne til emosjonsregulering. Dette var videre relatert til barnas tilpasning og sosiale fungering, samt lavere nivåer av blant annet eksternaliserende vansker. Støttende emosjonssosialisering er også funnet i forbindelse med økt sosial kompetanse, i form av blant annet kvalitet på vennskap med jevnaldrende, prososial atferd og sosioemosjonell kompetanse (Blair et al., 2014; Jones et al., 2002; Zhou et al., 2002). I tillegg er støttende emosjonssosialisering vist å være positivt relatert til tilpasning på skole og akademisk ytelse (Neppl et al., 2020; Perry et al., 2020). I en retrospektiv studie rapportert av voksne om foreldrenes emosjonssosialisering i barndom fant de også liknende funn, ved at støttende emosjonssosialisering var relatert til bedre mestringsstrategier senere i livet (Cabecinha-Alati et al., 2019). Med andre ord virker det som at støttende emosjonssosialisering bidrar til utvikling av emosjonell kompetanse og tilpasningsevner, samt emosjonsregulerende ferdigheter.

Forskningslitteraturen indikerer altså at det er en sammenheng mellom foreldrenes emosjonssosialisering og barns eksternaliserende og internaliserende vansker. Barn av foreldre som interagerer med dem på en lite støttende måte, ved å reagere med straff, avvisning eller kritikk mot barnets emosjonsuttrykk, virker å være mer sårbare for å utvikle eksternaliserende eller internaliserende vansker. Derimot later det til at når foreldre uttrykker varme, er oppmerksom på og validerer barnas følelsesuttrykk kan barna utvikle gode tilpasningsevner, blant annet i form av emosjonell kompetanse og eventuelt beskytte mot eksternaliserende og internaliserende vansker.

1.4 Sammenhengen mellom partnerstøtte, emosjonssosialisering og barns vansker

Både emosjonssosialisering og partnerstøtte vil trolig påvirke barns eksternaliserende og internaliserende vansker (e.g. McCoy & Raver, 2011; Zemp et al., 2016). Minuchin (1974) antok at hvorvidt paret støtter hverandre er viktig for familiens fungering, og forskning later til å underbygge denne antakelsen (Zemp et al., 2016). Som vi har sett så langt viser forskningen at det er sammenhenger mellom det som skjer i parforholdet og barns

eksternaliserende og internaliserende vansker (van Eldik et al., 2020). Dette kan tyde på at mer støtte i parforholdet har sammenheng med positive utfall og mindre eksternaliserende og internaliserende vansker hos barnet, og manglende partnerstøtte kan øke barnets vansker. Videre har forskning funnet en direkte sammenheng mellom foreldrenes oppdragelse, i form av emosjonssosialisering, og barns utfall (McCoy & Raver, 2011; Spinrad et al., 2007). Her later det til at støttende reaksjoner vil være en beskyttende faktor mot utvikling av eksternaliserende og internaliserende vansker, og at ikke-støttende reaksjoner øker risikoen for vansker hos barnet (Han & Shaffer, 2014; Spinrad et al., 2007). Forskningsfeltet har dermed funnet direkte sammenhenger mellom både parforholdet og emosjonssosialisering med barns eksternaliserende og internaliserende vansker.

Hva kan forskning fortelle oss om sammenhengen mellom partnerstøtte, emosjonssosialisering og barns utfall? Tanken om at aspekter ved parforholdet kan føre til tilpasningsvansker hos barn, og at dette blant annet kan foregå gjennom oppdragelse, er ikke ny (Davies & Cummings, 1994). Spillover-hypotesen foreslår en overføring fra parforholdet til oppdragelse og at dette vil ha konsekvenser for barnets utvikling (Erel & Burman, 1995; Stroud et al., 2015). Videre har forskning funnet støtte for at faktorer i parforholdet som varme, konflikt og tilfredshet med parrelasjonen hadde en forbindelse med oppdragelsesfaktorer som coparenting og aksept (Camisasca et al., 2019; Hakvoort et al., 2010; Kitzmann, 2000). Som nevnt tidligere undersøkte en studie hvilken sammenheng ulike kilder til familiestress, inkludert konflikt i parforholdet, hadde med foreldrenes emosjonssosialisering (Nelson et al., 2009). De fant altså at mer stress i familien var relatert til mer ikke-støttende emosjonssosialisering. Samlet indikerer funnene at det kan være en sammenheng mellom partnerstøtte og emosjonssosialisering i forbindelse med barns vansker.

En mulig måte å forstå sammenhengen mellom partnerstøtte og emosjonssosialisering på er at par som er lite støttende overfor hverandre kan overføre den ikke-støttende holdningen over til foreldre-barn forholdet. Videre kan denne overføringen komme til uttrykk gjennom ikke-støttende reaksjoner på barnets emosjoner. Derfor kan det være at foreldre som opplever høyere grad av partnerstøtte vil være mer tilgjengelig for å møte barnets behov og at dette vil fremme støttende emosjonssosialisering. Videre kan det være at i en kontekst hvor barnet opplever at det er rom for å uttrykke følelser vil barnet kunne lære at det er akseptabelt og ikke-truende å uttrykke ulike negative emosjoner. Dette kan gjøre at de blir friere til å uttrykke emosjoner, gjør det lettere å lære om ens egne og andres emosjoner og utvikle bedre emosjonsreguleringsferdigheter (Davies & Cummings, 1994; Eisenberg, Cumberland, et al.,

1998). Det er altså flere potensielle måter partnerstøtte og emosjonssosialisering kan påvirke barns vansker, både gjennom å hemme og fremme barnets utvikling.

1.5 Problemstilling og hypoteser

Det er fortsatt behov for kartlegging av spesifikke sammenhenger mellom parrelasjonen, oppdragelse og barns vansker. Davies and Cummings (1994) etterspurte for flere tiår siden mer presis kartlegging av sammenhengen mellom parforholdet og oppdragelse. Selv om forskningsfeltet har utviklet seg siden den gang ser vi at det fortsatt er behov for en slik mer presis kartlegging av hvordan faktorer som partnerstøtte og emosjonssosialisering spiller inn på barns utvikling av vansker. Derfor vil det være verdifullt å undersøke støtte i paret og foreldrenes reaksjoner på barns følelser nærmere.

Denne studiens hovedmål var å undersøke om partnerstøtte kunne predikere eksternaliserende og internaliserende vansker, i tillegg til å se på hvordan foreldrenes emosjonssosialisering påvirket dette forholdet. For vår studie hadde vi tre hypoteser. Hypotese 1 var at partnerstøtte er en negativ prediktor for eksternaliserende og internaliserende vansker hos barna. Videre var hypotese 2 at foreldrenes emosjonssosialisering er en signifikant prediktor for barns eksternaliserende og internaliserende vansker. Vi forventet at støttende emosjonssosialisering ville være negativt korrelert med barns vansker og ikke-støttende emosjonssosialisering positivt korrelert. Hypotese 3 var at partnerstøtte har en sammenheng med emosjonssosialisering ved prediksjon av barns eksternaliserende og internaliserende vansker. Her forventet vi at dette ville forgå enten gjennom moderering eller mediering.

2 Metode

2.1 Utvalg

Data for vår studie ble hentet fra pilotstudien «Innstilt på barn». Pilotstudiens utvalg besto av 40 barnehagebarn og deres foreldre, totalt 39. Da studien vår hadde som mål å undersøke hvordan partnerstøtte påvirker barns vansker, var et krav som ble satt for utvalget at foreldrene var gift eller hadde fast partner ved måletidspunktet. På grunn av dette kriteriet ble to deltakere ekskludert fra pilotstudiens utvalg da de rapporterte å være enslige eller separert/skilt. Dermed besto vårt utvalg av 38 barn og 37 foreldre. Det var ulikheter i antall

foreldre og barn på grunn av et tvillingpar som var med i studien. Samme forelder rapporterte individuelle spørreskjema for begge barn.

Gjennomsnittsalderen til barna ved måletidspunktet var 5.9 år ($SD = 0.3$, range = 5.3-6.5). Målingen ble gjort i siste del av barnehageåret før de skulle begynne på skolen. Av de 38 barna var 18 av barna jenter (47.4 %) og 20 gutter (52.6 %). Det var 37 barn som bodde sammen med foresatte på heltid (97.4 %), mens 1 bodde med foresatte om lag halvparten av tiden (2.6 %). 33 barn hadde søsken eller andre barn som bodde sammen med dem (86.8 %).

Ved måletidspunkt var gjennomsnittsalder til foreldre 41,81 ($SD = 4.5$, range = 34-53). Det var totalt 13 fedre (35.1 %) og 24 (64.8 %) mødre som deltok i studien. 36 rapporterte å være gift eller samboer (97.3 %), og 1 rapporterte å ha fast partner (2.7 %). Av foreldrene var det 32 (86.5 %) som rapporterte å ha gått høyskole/universitetsutdanning på 4 år eller mer, 4 foreldre (10.8 %) hadde fullført høyskole/universitetsutdanning med mindre varighet enn 4 år og 1 (2.7 %) forelder rapporterte å ha atrim etter fullført videregående skole. 35 (94.6 %) av foreldrene var i heltidsarbeid (definert som 80-100 %), mens 1 (2.7 %) arbeidet deltid (mindre enn 80 %) og 1 (2.7 %) var under utdanning. På et subjektivt mål av hvordan familien klarte seg økonomisk svarte 22 (59.5 %) at de «klarte seg meget bra økonomisk», 14 (37.8 %) at de «klarte seg bra økonomisk» og 1 forelder (2.7 %) at de «klarte seg økonomisk». Utvalget besto dermed av en gruppe hvor alle var i faste forhold, ingen rapporterte større utfordringer rundt økonomi og gjennomsnittlig hadde gruppen høyt utdanningsnivå.

2.2 Prosedyre

Vår studie baserte seg på data fra «Innstilt på Barn», en pilotstudie ledet av Evalill Bølstad Karevold ved Psykologisk institutt, Universitetet i Oslo. «Innstilt på barn» var forløper for studien «Norwegian Tuning in to Kids» (N-TIK), også ledet av Evalill Bølstad Karevold. N-TIK evaluerer effekten av foreldreveiledningsprogrammet «Tuning in to Kids» (TIK), et australsk foreldreveiledningsprogram utarbeidet av Havighurst og Harley, på et norsk normalutvalg. Formålet med TIK er at barns emosjonelle kompetanse skal fremmes gjennom å øke foreldrenes emosjonsveiledende ferdigheter (Havighurst et al., 2009). Forskning på TIK har vist støtte for at barns atferdsvansker blir redusert ved å øke foreldrenes emosjonsveiledende ferdigheter (Havighurst et al., 2013).

«Innstilt på barn» var en kontrollert studie hvor 40 førskolebarn og deres foreldre ble testet med bruk av standardiserte mål. Alle deltakere i pilotstudien utførte pretesting (Tid 1). Foreldrene ble delt i to, hvor en halvdel deltok i TIK foreldreintervensjon mens de resterende ble tilordnet en kontrollgruppe. Kontrollgruppen stod på venteliste i perioden foreldreintervensjonen pågikk. Etter om lag seks måneder ble foreldre og barn testet med samme standardiserte mål for å undersøke eventuelle endringer som følge av TIK (Tid 2). Kontrollgruppen fikk intervensjonen etter posttesting. For vår studie ble data fra både intervensjon- og kontrollgruppen ved pretest (Tid 1) benyttet.

Familier med barn i 5-6 årsalderen ble rekruttert til pilotstudien via barnehager. Prosjektleder tok kontakt med barnehager i Oslo-området og barnehagene delte ut informasjonsskriv og interesseskjema til foreldre i denne aldersgruppen. Interesserte ble kontaktet av prosjektmedarbeidere etter å ha fylt ut interesseskjema. Videre ble informasjon om studien og samtykkeskjema utdelt til samtlige deltakere før testing. Inklusjonskriterier var førskolebarn i 5-6 årsalderen og deres foreldre. Eksklusjonskriterier var foreldre under 18 år og foreldre som ikke kunne skrive og snakke norsk. Ingen videre eksklusjonskriterier ble satt.

Testing for «Innstilt på barn» ble utført på Psykologisk institutt. Dataen for vår studie ble hentet inn ved Tid 1 mellom april og august 2016. Ved testtidspunktet ble det gjennomført flere psykologiske, atferdsmessige og fysiologiske målinger av barna. Foreldrene fylte også ut elektroniske spørreskjemaer samtidig som barnas målinger ble utført eller via epost i senere tid, da noen foreldre ønsket å være til stede under målingene. Gjennomføringstid på prosedyren var om lag 1 time og 30 minutter. Spørreskjemaene omfattet ulike standardiserte skalaer. Studien inkluderte mål på foreldrenes emosjonsveiledning og foreldrenes fungering, barnas emosjonsregulering, sosial og atferdsmessig fungering, barns atferdsmessige og fysiologiske indikasjoner på kognitiv kapasitet og oppmerksomhetsfungering, samt tilpasning på skole. Som takk for deltakelsen og innsatsen fikk barna diplom og Lego.

2.3 Måleinstrumenter

Videre vil de standardiserte måleinstrumentene som er relevante for vår studie bli presentert.

2.3.1 Mål på partnerstøtte

For vår studie ble Partnerstøtte målt ved hjelp av tre spørsmål som undersøkte om deltakerne hadde en opplevelse av (1) nærhet og kontakt, (2) respekt og ansvar og (3) en følelse av å høre til når det kom til deres partner. Skalaen ble utviklet av Dalgard et al. (1995) og inneholdt originalt flere spørsmål om ulike aspekter av sosial støtte (venner, naboer og partner) (Karevold et al., 2009; Mathiesen et al., 1999). Målene på partnerstøtte for vår studien var; «Jeg føler meg nært knyttet min ektefelle/partner», «Min partner legger rimelig vekt på mine meninger» og «Det forekommer at jeg føler meg utenfor, selv hjemme hos meg selv». Svar ble rangert på en 5-punkt Likert-skala fra «Helt enig» til «Helt uenig». Reliabilitet har blitt testet for den originale skalaen ved flere testtidspunkter og skalaen har vist å ha god test-retest reliabilitet ($\alpha = .74-.76$). Cronbach's alfa for Partnerstøtte for vår studie var .68. Det har blitt foreslått at selv om det er ønskelig med en cronbach's alfa over .70-.80, så vil det ikke være overraskende med en lavere alfa for psykologiske konstrukter på grunn av mangfoldet i konstruktet som blir målt (Kline, 1999).

2.3.2 Mål på foreldrenes støttende- og ikke-støttende reaksjoner

Coping with Children's Negative Emotions Scale (CCNES) er en skala som ble utviklet for å måle hvordan foreldre responderer på barns negative emosjoner. For «Innstilt på barn» ble spørreskjemaet oversatt til norsk og tilbakeoversatt til engelsk. CCNES ble utviklet av Fabes et al. (1990) da de så behovet for et mål på hvordan foreldre reagerer på førskolebarns negative emosjoner. Skalaen er et selvrappportverktøy som består av 72 ledd, hvor foreldre svarer på 12 hypotetiske scenarioer hvor barnet er lei seg eller sint. Foreldre rangerer hvor sannsynlig det er at de reagerer på en viss måte på en 7-punkts Likertskala («Svært usannsynlig» - «Svært sannsynlig»). For hvert scenario er det 6 svaralternativer som reflekterer 6 teoretisk ulike måter å reagere på barns emosjoner. Disse responsene blir delt inn i støttende og ikke-støttende reaksjoner på barns negative emosjoner. Støttende reaksjoner består av skalaene: Problem-focused reactions (PFR), Expressive encouragement (EE) og Emotion-focused reactions (EFR), mens ikke-støttende reaksjoner blir målt med skalaene: Punitive reactions (PR), Distress reactions (DR) og Minimization reactions (MR).

Et eksempel på et hypotetisk scenario er «Hvis barnet mitt mister noen verdisaker og begynner å gråte, vil jeg:». For dette scenarioet vil eksempler på ikke-støttende reaksjoner være «Fortelle han/henne at det er sånt som skjer når man er uforsiktig» (PR), «Bli opprørt på

han/henne for å være hensynsløs og deretter gråte over det» (DR) og «Fortelle barnet mitt at han/hun overreagerer» (MR). Eksempler på støttende reaksjoner er «Avlede barnet mitt med å snakke om noe gledelig» (EFR), «Fortelle han/henne at det er greit å gråte når man føler seg trist» (EE) og «Hjelpe barnet mitt med å tenke over steder han/hun ikke har sett etter gjenstanden enda» (PFR).

Fabes et al. (2002) rapporterte Cronbach's α mellom .69-.85 for de 6 skalaene i deres studie. Basert på dette ble intern reliabilitet vurdert å være god. I tillegg viste studien tilfredsstillende test-retest reliabilitet. Da målet med vår studie var å undersøke støttende og ikke-støttende reaksjoner ble reliabiliteten vurdert for skalaene Støttende reaksjoner ($\alpha = .78$) og Ikke-støttende reaksjoner ($\alpha = .89$). Disse skalaene ble vurdert å ha tilfredsstillende reliabilitet.

2.3.3 Mål på barns eksternaliserende vansker

Eyberg Child Behavior Inventory (ECBI) er et måleinstrument hvor foreldre skal vurdere eksternaliserende vansker hos barnet (Eyberg & Ross, 1978). Spørreskjemaet har 36 ledd med atferdspåstander og inneholder to skalaer (1) *Intensitetsskala* (ECBI-I), som indikerer hvor ofte denne atferden forekommer, og (2) *Problemskala* (ECBI-P) som handler om i hvilken grad foreldre opplever atferden som problematisk. Foreldre rangerer barn på en Likertskala for hvor ofte atferden forekommer fra «aldri» til «alltid» (1-7), og om de subjektivt opplever atferden som et problem («Ja»/«Nei»). Eksempler på påstander som blir brukt i spørreskjemaet er «Blir sint når han/hun ikke får viljen sin» og «Krangler med barn på egen alder». Kun ECBI-I ble benyttet i vår studie som mål på forekomst av barns eksternaliserende vansker. Dette valget ble tatt ettersom ECBI-I er en kontinuerlig skala som ikke krever at barna har klinisk signifikante problemer for at skalaen skal gi mening, slik ECBI-P gjør.

ECBI er mye brukt som verktøy for å vurdere symptomer på atferdsvansker og er et godt validert verktøy, også på norsk (Axberg et al., 2008; Reedtz et al., 2008). Reliabilitet for ECBI-I i vår studie ble vurdert å være god med $\alpha = .85$.

2.3.4 Mål på barns internaliserende vansker

Preeschool Anxiety Scale-Revised (PAS-R) er en skala som blir brukt for å måle symptomer på internaliserende vansker hos barn (Edwards et al., 2010). Det er en

videreutviklet versjon av Preeschool Anxiety Scale, som ble utviklet av Spence et al. (2001). PAS-R omfatter mål på symptomer på sosial angst, bekymringsangst, separasjonsangst og fobier hos førskolebarn. Skalaen har gjort endringer fra den originale PAS i form av å ekskludere en symptomskala (Tvangstanker og -handlinger), samt at ledd har blitt revidert og lagt til for å gi en bedre symptomforståelse (Edwards et al., 2010). Spørreskjemaet har 28 utsagn hvor foreldre vurderer barns grad av angstsymptomer. Svarene blir rangert på en Likertskala fra 0 «Stemmer ikke» til 4 «Stemmer veldig ofte». Eksempler på utsagn er «Har vansker med å stoppe å bekymre seg», «Er redd for å møte eller snakke med ukjente mennesker» og «Blir stresset av å være adskilt fra foreldrene».

Den totale skalaen PAS-R og de 4 subskalaene har vist å ha sterk intern reliabilitet ($\alpha = .72-.92$) (Edwards et al., 2010). For PAS-R i vår studie ble Cronbach's alfa målt til å være $\alpha = .89$, som er tilfredsstillende.

2.4 Forberedelse av data

2.4.1 Håndtering av manglende data

Første steg i vurderingen av mulig manglende data var å sjekke for eventuelle feil i dataplottingen. Dette gikk ut på å undersøke om feil tall var blitt skrevet inn eller om tall hadde uteblitt da dataen ble ført opp i statistikkprogrammet som ble benyttet. Som nevnt ble 2 deltakere fra pilotstudien ekskludert ettersom vår studie undersøkte prosesser i par ($n = 38$). Videre ble måleinstrumentene Partnerstøtte, CCNES, PAS-R og ECBI-I sjekket for manglende data. Hverken Partnerstøtte eller PAS-R manglet data. På ECBI-I hadde 2 deltakere 1 manglende skåre på ett ledd hver (0.15% manglende data totalt på ECBI-I). Disse ble håndtert i henhold til scoringsmanualen for ECBI (Eyberg, 1999). Manualen sier at dersom en deltaker har 3 eller færre manglende data på ECBI-I skal de manglende dataene bli markert med 1 og videre skal totalen bli kalkulert. På CCNES manglet 3 deltakere 1 skåre på 3 ulike ledd (0.11 % manglende data totalt på CCNES). For å håndtere manglende skårer på CCNES ble det regnet ut gjennomsnittsskårer for skalaene Støttende reaksjoner og Ikke-støttende reaksjoner. Da det ikke var noen gjennomgående mønstre for manglende data, ble manglene vurdert å være tilfeldige.

2.4.2 Uteliggere

Tilstedeværelse av uteliggere ble vurdert ved bruk av grafisk fremstilling med boxplot, ved å undersøke Trimmed mean og ved å vurdere standardiserte residualer i regresjonsanalysen (verdier innenfor +/- 3.3 blir vurdert som akseptable). Vi fant ikke indikasjoner på uteliggere ved vurdering før analysene eller under regresjonsanalysen. Av den grunn ble det vurdert at det ikke var forekomst av ekstreme enkeltverdier som ville påvirke våre tolkninger og prediksjoner i videre analyser.

2.4.3 Fordeling av data

Før vi gjennomførte analysene våre undersøkte vi hvordan dataen var fordelt. Dette ble gjort ved å vurdere linearitet, normalitet og homoskedastisitet. Dette ga viktig informasjon om hvordan dataen vår burde bli håndtert, da våre planlagte statistiske analyser baserte seg på at disse tre antakelsene blir møtt for at analysene skulle stemme (Field, 2013).

Antagelsen om linearitet ble møtt for vår data. Denne antagelsen ble undersøkt ved bruk av scatterplot. Det ble vurdert å være relativt lineære sammenhenger mellom variablene i vår studie, og dermed ingen indikasjon på kurvelinearitet. Ettersom denne antagelsen ble møtt var det ikke nødvendig å håndtere vår data på å spesifikk måte før videre analyser når det gjaldt linearitet.

Vår data møtte ikke antagelsen om normalitet eller homoskedastisitet. For antagelsen om normalitet betyr dette at distribusjonen av skårene på variablene i vår studie ikke var normalfordelt (Field, 2013). Vi undersøkte dette ved hjelp av signifikanstesten Shapiro-Wilks, i tillegg til at vi vurderte skjevhet (skewness), spisshet (kurtosis), histogram og qq-plot. Alle disse metodene indikerte brudd for antagelsen om normalitet for variablene Partnerstøtte og Ikke-støttende reaksjoner, med unntak av spisshet. Resultatene fra testen Shapiro-Wilks var signifikant ($p < .05$), og dette tydet på at fordelingen av skårer på variablene Partnerstøtte og Ikke-støttende reaksjoner var signifikant ulike hva man kunne forventet i en normal distribusjon (Field, 2013). Ved å konvertere til Z-skårer fant vi at dataen var skjevfordelt. Noe skjevhet kan man ofte forvente, og Z-skårer innenfor +/- 1.96 blir regnet som akseptabelt (Field, 2013). Likevel fant vi indikasjon på at variabelen Partnerstøtte var betydelig negativt skjevfordelt ($Z = -3.29$) og at variabelen Ikke-støttende reaksjoner var betydelig positivt skjevfordelt ($Z = 2.16$), hvilket antydte en skjevhet utover hva som er akseptabelt. Når man studerer psykologiske konstrukter er det likevel ikke uvanlig

at dataen bryter med antagelsen om normalitet (Hayes, 2018). Antagelsen om homoskedastisitet ble undersøkt ved bruk av scatterplot, og fremstillingen indikerte heteroskedastisitet. Dette betyr for eksempel at variasjonen av skårer ved Partnerstøtte ikke var tilnærmet lik ved alle verdiene på ECBI. Denne antagelsen henger tett sammen med normalitet, og mangel på homoskedastisitet kan være et resultat av ikke-normaliteten vi også fant (Tabachnick & Fidell, 2018). Ettersom disse antagelsene ikke ble møtt ble dataen håndtert deretter i videre analyser.

2.4.4 Bootstrapping

All analyse i hovedanalysen ble gjennomført ved bruk av bootstrapping på grunn av lav normalitet og homoskedastisitet for skalaene Partnerstøtte og Ikke-støttende reaksjoner. Bootstrapping ble brukt, fremfor andre metoder som transformering, på grunn av kvaliteter ved vår data. Bootstrapping vil si at utvalget blir tilfeldig trukket ut en rekke ganger fra det opprinnelige utvalget (Field, 2013). Bootstrapping ble brukt med 1000 utvalg for vår data i videre analyser. Det at metoden blir basert på flere utvalg gjør at den er langt mer robust enn analyser uten bootstrapping og det er dermed ikke et krav at dataen er normalfordelt, slik parametriske mål setter som en forutsetning (Field, 2013). SPSS gir mulighet til å produsere konfidensintervall enten som persentil eller *Bias corrected accelerated (BCa)*. BCa blir regnet som et noe mer nøyaktig konfidensintervall, og all analysen i denne studien ble gjennomført ved bruk av denne typen (Field, 2013).

2.4.5 Multikollinearitet

Antagelsen om multikollinearitet ble vurdert i sammenheng med dataanalysene. Dersom flere av prediktorene var høyt korrelert med hverandre kunne modellen vært preget av multikollinearitet (Field, 2013). Dette ble undersøkt ved hjelp av korrelasjonsanalysen, VIF og toleranse. Prediktorene våre var ikke signifikant korrelerte med hverandre, i tillegg til at VIF ikke var godt over 1 eller skåren for toleranse var under 0.1 (VIF = 1.05, toleranse = 0.95). Dette indikerte at multikollinearitet ikke var til stede i modellen (Bowerman & O'Connell, 1990; Menard, 1995).

2.4.6 Poweranalyse

Power handler om sannsynligheten for at en gitt test kommer til å finne en effekt, sett at det genuint eksisterer en effekt i populasjonen (Field, 2013). En power på .80 blir ansett å

være akseptabel og betyr at det er 80 % sjanse for å fange opp en effekt. I tillegg ønsker man å redusere risikoen for å gjøre type II feil, også kalt falsk negativ, hvor man forkaster en mulig hypotese som egentlig stemmer (Field, 2013). For å vurdere power for vår studie ble G*power versjon 3.1.9.7 benyttet (Faul et al., 2009). Post hoc power for vårt utvalg med prediktorene Partnerstøtte og Ikke-støttende reaksjoner ble målt å være .87, og inkludert interaksjonsledd ble power for disse variablene målt å være .81. Dette ble vurdert å være adekvat power for vårt utvalg og betyr at det var 87 % og 81 % sjanse for å fange opp en eventuell effekt. Pos hoc power ble også undersøkt med Partnerstøtte og Støttende reaksjoner som prediktorer. Med disse variablene ble power målt å være .68. Når interaksjonsledd ble inkludert var power .76. Dermed hadde vi ikke nok power til å kunne si med stor sannsynlighet at vi ville ha fanget opp en reell sammenheng mellom variablene Partnerstøtte og Støttende reaksjoner i vår studie.

2.5 Dataanalyser

Statistikkprogrammet IBM SPSS statistics 25.0 (IBM Corp, 2017) ble brukt for dataanalysene. De statistiske analysene som ble benyttet reflekterte studiens hypoteser.

For vår studie ble deskriptiv analyse, korrelasjon-, regresjon- og medieringsanalyse gjennomført. Deskriptiv analyse ble utført for å beskrive gjennomsnitt og spredning av dataen i vårt utvalg. Spredning ble funnet via standardavvik (*SD*). Bootstrap ble benyttet under korrelasjon-, regresjon- og medieringsanalysen. BCa konfidensintervallet ble brukt i stedet for p-verdi ved vurdering av signifikans. Dersom 0 var inkludert i konfidensintervallet ble det vurdert at funnet ikke var genuint, og dermed ikke var signifikant. Intervaller uten 0 ble vurdert som signifikante funn (Field, 2013).

Korrelasjonsanalyse ble gjennomført sammen med den deskriptive analysen før hovedanalysene. Vi undersøkte ved korrelasjonsanalysen sammenhengene mellom de ulike variablene i studien, for eksempel mellom partnerstøtte og internaliserende vansker hos barna. Pearsons produkt-moment korrelasjon (pearson *r*) ble benyttet, og signifikante korrelasjonskoeffisientene ble videre vurdert som liten (+-.1), medium (+-.3) eller stor effekt (+-.5) (Field, 2013).

Metodene vi tok i bruk ved studiens hovedanalyser var hierarkisk multippel regresjonsanalyse og medieringsanalyse. Kun variabler for signifikante sammenhenger fra korrelasjonsanalysen ble inkludert i regresjonsanalysen. Disse variablene ble stegvis lagt inn i

modellen i den hierarkiske regresjonen (Field, 2013). Denne analysen ble gjennomført for å undersøke hvor mye prediktorvariablene kunne forklare av variasjon for utfallsvariabelen, eksternaliserende vansker hos barna. Regresjonskoeffisienter (ustandardisert og standardisert beta), konfidensintervall og forklart varians (adjusted R^2) ble estimert på bakgrunn av regresjonsanalysen, og disse ga grunnlag for å svare på studiens hypoteser. Adjusted R^2 ble rapportert fremfor R^2 på grunn av liten utvalgsstørrelse, ettersom R^2 i slike tilfeller kan overestimere forklart varians (Tabachnick & Fidell, 2018).

Moderering ble også undersøkt ved hjelp av den hierarkiske multiple regresjonen. En interaksjonseffekt er til stede dersom en kombinert effekt av to variabler, for eksempel partnerstøtte og ikke-støttende reaksjoner, påvirker atferdsvansker hos barna (Hayes, 2018). Modeller med og uten interaksjonsleddet ble estimert, og deretter ble interaksjonseffekten vurdert ut ifra om modellen med dette leddet forklarte mer av variansen enn modellen uten. Dersom modellen med interaksjonsleddet hadde forklart en signifikant større del av utfallet ville dette støttet en hypotese om moderering (Hayes, 2018). For å vurdere dette ble det estimert om interaksjonsleddet var en signifikant prediktor, i tillegg til «change in R^2 » og F-ratio.

Medieringsanalysen ble gjennomført ved bruk av Hayes PROCESS macro plug in v.3.5. i IBM SPSS (Hayes, 2018). Denne analysen går ut på å estimere den uavhengige variabelens direkte effekt på den avhengige variabel og den indirekte effekten gjennom mediatorvariabelen (Hayes, 2018). Medieringsanalysen ble benyttet for å undersøke om partnerstøtte påvirket atferdsvansker direkte, indirekte eller begge deler. Indirekte kunne partnerstøtte for eksempel påvirket atferdsvansker gjennom foreldres emosjonssosialisering. En medieringseffekt kan være til stede til tross for manglende signifikante korrelasjoner innad i den indirekte ruten. Dette betyr at det kunne foreligget en mediering selv om sammenhengene mellom partnerstøtte (uavhengig variabel) og emosjonssosialisering (mediator) eller mellom emosjonssosialisering (mediator) og vansker hos barn (avhengig variabel) ikke var signifikante (Hayes, 2018). Av den grunn ble medieringsanalyse gjennomført etter korrelasjonsanalysen, til tross for ikke signifikante korrelasjoner mellom leddene. Hvorvidt medieringseffekten var signifikant ble vurdert ved bruk av BCa konfidensintervall. Andre metoder enn BCa konsidensintervall, slik som Sobel-testen, kan få en genuin indirekte effekt til å fremstå som ikke signifikant (Hayes, 2018). I tillegg har

konfidensintervall basert på bootstrap ofte høyere power enn andre fremgangsmåter (Hayes, 2018).

2.6 Etikk

Forskningsstudien «Innstilt på barn» er godkjent av Regionale komiteer for medisinsk og helsefaglig forskningsetikk (REK; 2015/2383). Samtykkeskjemaer fra foreldrene angående samtykket deltakelse for seg selv og barna ble sendt via epost og returnert via epost eller levert ved Psykologisk Institutt i forbindelse med testing. Dataen ble aidentifisert og lagret etter kodennummer. Etter vedtak fra REK skal opplysninger fra studien bli slettet eller anonymisert senest innen et halvt år etter prosjektets sluttdato, 31.12.2026.

3 Resultater

3.1 Deskriptiv statistikk og korrelasjoner

Resultatene fra den deskriptive analysen, inkludert gjennomsnitt, spredning og korrelasjonsanalysen, er presentert i tabell 1. Korrelasjonsanalysen viser sammenhengene mellom de ulike studievariablene.

Tabell 1

Deskriptiv statistikk og korrelasjoner for studievariablene

Variabel	n	M	SD	1	2	3	4	5
1. Partnerstøtte	38	13.7	1.8	-				
2. Eksternaliserende vansker	38	112.1	18.6	-.41*	-			
				[-.65, -.07]				
3. Internaliserende vansker	38	33.1	15.2	.09	.30	-		
				[-.22, .42]	[-.00, .55]			
4. Ikke-støttende reaksjoner	38	2.2	0.6	-.22	.37*	.06	-	
				[-.52, .15]	[.01, .68]	[-.21, .30]		
5. Støttende reaksjoner	38	5.7	0.4	-.10	.12	-.03	-.06	-
				[-.35, .17]	[-.26, .45]	[-.35, .29]	[-.37, .22]	

Note. N = utvalg, M = gjennomsnitt, SD = standardavvik, BCa Bootstrap 95% konfidensintervall rapportert i klammene under korrelasjonskoeffisientene.

* signifikant BCa Bootstrap 95% konfidensintervall.

Partnerstøtte korrelerte signifikant negativt med eksternaliserende vansker ($r = -.41 [-.65, -.07]$), og resultatet indikerte en medium effektstørrelse. Partnerstøtte korrelerte ikke signifikant med internaliserende vansker ($r = .09 [-.22, .42]$).

Ikke-støttende reaksjoner korrelerte signifikant positivt med eksternaliserende vansker ($r = .37 [.01, .68]$). Resultatet indikerte en medium effektstørrelse også for denne sammenhengen. Signifikante korrelasjoner ble ikke funnet mellom ikke-støttende reaksjoner og internaliserende vansker, eller mellom støttende reaksjoner og begge typene vansker.

Eksternaliserende og internaliserende vansker var positivt korrelert med hverandre ($r = .30 [-.00, .55]$). Resultatet indikerte en medium effektstørrelse, men korrelasjonen var ikke signifikant.

På bakgrunn av signifikante korrelasjoner mellom partnerstøtte og ikke-støttende reaksjoner med eksternaliserende vansker undersøkte vi disse variablene videre. Kun signifikante korrelasjoner ble med i videre regresjonsanalyse, og internaliserende vansker ble dermed ikke inkludert. For emosjonssosialisering var det kun ikke-støttende reaksjoner som korrelerte signifikant med eksternaliserende vansker, og støttende reaksjoner ble heller ikke inkludert videre i regresjonsanalysen. Medieringsanalysen inkluderte både ikke-støttende reaksjoner og støttende reaksjoner, se informasjon under statistisk analyse for detaljert grunnlag for denne beslutningen.

3.2 Hovedanalyser

3.2.1 Regresjonsanalyse

Studiens første og andre hypoteser var at partnerstøtte og emosjonssosialisering predikerer eksternaliserende og internaliserende vansker. Våre hypoteser var at høy grad av partnerstøtte predikerer lavere grad av vansker hos barna, og at en høy skåre på ikke-støttende emosjonssosialisering predikerer mer vansker hos barna. Resultatene fra den hierarkiske multiple regresjonsanalysen er presentert i tabell 2.

Tabell 2*Hierarkisk multippel regresjonsanalyse.*

Variabel	B	95% BCa CI for B	SE B	β	Adjusted R ²	R ² change
Steg 1					.207	.250**
Konstant	139.72	[83.20, 197.49]	29.26			
Partnerstøtte	-3.53	[-6.76, -0.44]*	1.59	-.34		
Ikke-støttende	9.54	[-.47, 20.20]	5.34	.30		
Steg 2					.183	.000
Konstant	145.16	[-96.53, 878.40]	203.07			
Partnerstøtte	-3.93	[-42.76, 10.00]	14.09	-.38		
Ikke-støttende	7.32	[-255.98, 74.11]	92.00	.23		
Interaksjon	0.16	[-6.62, 25.21]	6.39	.07		

Note. Utfallsvariabelen eksternaliserende vansker er konstant i modellen. B = ustandardisert regresjonskoeffisient, BCa CI = konfidensintervall ved bias corrected accelerated bootstrap, SE B = standarderror for ustandardisert regresjonskoeffisient, β = standardisert regresjonskoeffisient, Adjusted R² = forklart variasjon, R² change = endring av forklart varians. Standarderror og konfidensintervall basert på bootstrapping med 1000 utvalg.

* signifikant BCa konfidensintervall, ** signifikant F endring $p = .007$.

Resultatene fra steg 1 i regresjonsanalysen viste at modellen bestående av variablene partnerstøtte og ikke-støttende reaksjoner var signifikant, og at den overordnede modellen predikerte eksternaliserende vansker ($F = 5.82$, $p = .007$). Modellen forklarte 20,7% av variasjonen ved utfallsvariabelen eksternaliserende vansker (Adjusted R² = .207), se tabell 2. BCa konfidensintervallene indikerte at kun variabelen partnerstøtte predikerte eksternaliserende vansker i modellen bestående av to variabler ([-6.76, -0.44]), og at variabelen ikke-støttende reaksjoner ikke var signifikant ([-0.47, 20.20]). Ikke-støttende reaksjoner hadde altså ikke et unikt bidrag til modellen, slik partnerstøtte hadde.

Studiens tredje hypotese var at variablene partnerstøtte og emosjonssosialisering ville ha en sammenheng ved prediksjon av eksternaliserende og internaliserende vansker. Dette kunne skje gjennom mediering eller moderering. Resultatet fra undersøkelsen om en eventuell moderering mellom variabelen partnerstøtte og ikke-støttende reaksjoner er presentert i tabell 2 under steg 2. Interaksjonen mellom partnerstøtte og ikke-støttende

reaksjoner var ikke signifikant ($B = 0.16$, 95% BCa CI [-6.62, 25.21]). Modellen som inkluderte interaksjonsleddet forklarte heller ikke signifikant mer for utfallsvariabelen eksternaliserende vansker, enn modellen uten interaksjonen (R^2 change = .000, $p > .05$). Resultatene ga dermed ikke støtte for hypotesen om moderering.

3.2.2 Medieringsanalyse

Hypotesen om at effekten av partnerstøtte på vansker hos barnet eventuelt ville være mediert av emosjonssosialisering ble undersøkt ved hjelp av Hayes prosessanalyse. Medieringsanalysen viste at det ikke var en signifikant indirekte effekt av partnerstøtte på eksternaliserende vansker gjennom ikke-støttende reaksjoner ($B = -0.07$, 95% BCa CI [-0.24, 0.03]) eller gjennom støttende reaksjoner ($B = -0.08$, 95% BCa CI [-0.96, 0.52]). Konfidensintervallene inkluderte 0, og det ble dermed vurdert at de indirekte effektene ikke var signifikante. Resultatene støttet ikke at sammenhengen mellom partnerstøtte og eksternaliserende vansker var mediert av emosjonssosialisering.

4 Diskusjon

4.1 Hovedfunn

Målet med denne studien var å undersøke om partnerstøtte og foreldres emosjonssosialisering predikerte eksternaliserende og internaliserende vansker hos barn, og om disse to prediktorene eventuelt påvirket hverandre gjennom mediering eller moderering. Vi ønsket altså å undersøke om foreldre som opplevde å bli støttet av sin partner hadde barn med færre vansker, og om måten foreldre responderte på barns følelser hadde en sammenheng med vansker hos barn. I tillegg undersøkte vi om støtte i paret og foreldrenes reaksjoner hang sammen med hverandre.

Resultatene fra studien viste at partnerstøtte og emosjonssosialisering var signifikant korrelert med eksternaliserende vansker hos barn, men ikke internaliserende vansker. Dette kan tyde på at både opplevelsen av å bli støttet av sin partner og hvordan foreldre reagerer på barns følelser har betydning for atferdsvansker. Parene som støttet hverandre mest hadde barn med færre atferdsvansker enn de parene som støttet hverandre mindre. Vi fant videre at ikke alle typer reaksjoner foreldre har i møte med barns vanskelige følelser hadde en sammenheng med vansker. Foreldre som møtte barnas følelser med ikke-støttende reaksjoner hadde barn med mer atferdsvansker. Støttende reaksjoner overfor negative følelser hadde ikke en betydning for barns vansker. Dette kan tyde på at barn står større i fare for å utvikle

atferdsvansker der foreldrene møter barnets vanskelige følelser på en måte som avviser eller straffer slike uttrykk. Samtidig viste resultatene også at partnerstøtte var en viktigere faktor for om barn hadde atferdsvansker enn hvordan foreldrene reagerte på barnas følelser. Sammenhengen mellom reaksjoner på barns følelser og vansker var ikke lenger til stede når partnerstøtte samtidig ble vurdert. Det kan av den grunn se ut som at hvorvidt paret støtter hverandre er viktigst, men også at de to faktorene forklarer noe av det samme for atferdsvansker. Vi fant ellers ikke støtte for at det var en sammenheng mellom partnerstøtte og foreldres emosjonssosialisering gjennom mediering eller moderering. Dette indikerer at i hvor stor grad en forelder opplever å bli støttet av partner ikke fører til endring i hvordan de møter barns vanskelige følelser.

Videre vil funnene og hypotesene våre bli ytterligere diskutert, i tillegg til at studiens styrker, begrensninger og implikasjoner blir drøftet.

4.2 Hva er betydningen av partnerstøtte for barns vansker?

Den første hypotesen ved vår studie var at det er en sammenheng mellom hvorvidt foreldrene støtter hverandre og vansker hos barn. Vi forventet også at partnerstøtte ville være en negativ prediktor for både eksternaliserende og internaliserende vansker hos barna. Resultatene støttet dette for eksternaliserende vansker, men ikke for internaliserende vansker.

Partnerstøtte var relatert til eksternaliserende vansker hos barn. Vi fant i vår studie at lavere grad av partnerstøtte mellom foreldrene hadde sammenheng med høyere grad av eksternaliserende vansker. Dette betyr at i familier der foreldre opplever at partner ikke støtter dem kan barna bli påvirket negativt ved at de utvikler atferdsvansker. Samtidig fant vi at det var færre slike vansker i familier der foreldrene støttet hverandre. Det kan for eksempel være at foreldre som ikke lytter til den andre eller som ikke viser at de støtter hverandre også har en lignende relasjon med deres barn. Andre studier har tidligere funnet at negativitet i parforholdet var korrelert med mindre varme i familien og støtte rettet mot barnet (Kitzmann, 2000). Samtidig har man tidligere sett at hyppigheten av foreldres konflikter kan spille inn på vansker hos barn (van Eldik et al., 2020), og vi kan derfor tenke at dersom barnet oppfatter at foreldrene ofte ikke støtter hverandre kan dette også lede til atferdsvansker. Funn fra vår studie støtter tidligere forskning, der man har funnet at foreldrerelasjonen har en sammenheng med eksternaliserende vansker hos barn (van Eldik et al., 2020). Destruktiv foreldrekonflikt er særlig funnet å påvirke vansker hos barn, men også lavere tilfredshet med parforholdet og kvalitet på parrelasjonen spiller en viktig rolle for økende atferdsvansker

(DeVito & Hopkins, 2001; Seo, 2020; van Eldik et al., 2020). Samtidig har man sett at det var en sammenheng mellom færre vansker hos barna og parforhold hvor partnerne var mer tilfredse med relasjonen, hvor de inngikk i konstruktiv konflikt og opplevde gjensidig støtte (Camisasca et al., 2019; Hosokawa & Katsura, 2019; McCoy et al., 2009; Zemp et al., 2016). Samlet sett støtter både vårt funn og tidligere forskning at foreldrerelasjonen kan ha en reell betydning for eksternaliserende vansker hos barn. En av måtene foreldrerelasjonen kan påvirke barna er ved at par som støtter hverandre mindre kan oppleve at deres barn utvikler mer atferdsvansker, slik vi fant i vår studie. Risikoen for å utvikle vansker hos barn kan derimot være lavere dersom foreldrene viser støtte til sin partner.

Partnerstøtte hadde ikke en sammenheng med internaliserende vansker hos barn i vår studie. Dette tyder på at hvorvidt en foreldre opplever å bli støttet av sin partner ikke har betydning for om barnet viser internaliserende vansker. Med andre ord kunne vi ikke si hvilke foreldre som hadde barn med internaliserende vansker i vår studie på bakgrunn av om foreldrene støttet hverandre. Tidligere forskning har funnet at foreldrerelasjonen ikke kun påvirket eksternaliserende vansker hos barn, men også internaliserende vansker (e.g. Hosokawa & Katsura, 2019; Seo, 2020; van Eldik et al., 2020). I tillegg har andre studier funnet at kvaliteten på relasjonen mellom foreldrene er vel så viktig som destruktiv konflikt for utvikling av vansker hos barn (DeVito & Hopkins, 2001; van Eldik et al., 2020). Vårt funn skiller seg dermed fra tidligere forskning på andre aspekter ved parforholdet, som har funnet at hvordan paret er med hverandre kan påvirke om barnet utvikler internaliserende vansker. Dette kan tyde på at hvorvidt paret støtter hverandre ikke har betydning for internaliserende vansker, slik andre aspekter ved parrelasjonen har. Det er for eksempel mulig at den generelle opplevelsen av parforholdet, i form av om man er fornøyd med relasjonen, er viktigere for utvikling av angstsymptomer hos barn enn spesifikt partnerstøtte.

En mulig årsak til at vi kun fant en sammenheng mellom partnerstøtte og eksternaliserende vansker, og ikke internaliserende, kan være alderen på barna i vår studie. Tidligere forskning har funnet at eksternaliserende vansker oftere er til stede hos yngre barn og internaliserende vansker hos eldre barn ved foreldrekonflikt (Zemp et al., 2016). Barna i vår studie var 5-6 år gamle, og det kan det virke som at barna var for unge til å undersøke partnerstøttes effekt på internaliserende vansker. Samtidig har andre funnet en sammenheng mellom både eksternaliserende og internaliserende med foreldrerelasjonen uavhengig av barnas alder (van Eldik et al., 2020). Samlet tyder dette på at en potensiell årsak til hvorfor vi

kun fant en sammenheng mellom partnerstøtte og eksternaliserende vansker kan være barnas alder, men forskningsfeltet er delt når det kommer til betydningen av alder.

En annen grunn til at vi kun fant en sammenheng med eksternaliserende vansker kan være at slike vansker er enklere å oppdage enn internaliserende vansker (Zemp et al., 2016). Ved eksternaliserende vansker, som for eksempel atferdsvansker eller aggresjon, blir atferden til barnet rettet ut mot miljøet og slike vansker er ofte synlig for andre (Buehler et al., 1997). Internaliserende vansker, på den andre siden, vender seg innover i barnet. Et barn med internaliserende vansker kan blant annet trekke seg tilbake fra andre mennesker og oppleve vansker på innsiden (Buehler et al., 1997; van Eldik et al., 2020). Et barn som er aggressiv mot andre på skolen eller som kranbler mye med foreldrene sine vil antakelig være langt mer synlig enn et barn som har tanker om å være redd for å gjøre noe galt. Av den grunn kan eksternaliserende vansker være lettere for foreldre å legge merke til, og deretter rapportere på et spørreskjema. Funnet vårt, om at partnerstøtte kun har en sammenheng med eksternaliserende vansker hos barn og ikke internaliserende, kan vi dermed tenke at potensielt er relatert til vanskenes ulike uttrykk.

Parene i vår studie opplevde mye støtte fra partner. Dette kan indikere at norske par generelt opplever å bli støttet av sin partner. Samtidig kan dette ha bidratt til at sammenhengen mellom partnerstøtte og vansker hos barna ble svakere. En nederlandsk studie fant at mors rapportering av tilfredshet med parforholdet ikke hadde en sammenheng med psykososial tilpasning (Hakvoort et al., 2010). I den studien ble majoriteten av parforholdene rapportert med høy tilfredshet, og det er mulig at dette gjorde det vanskeligere å se en sammenheng mellom tilfredshet og psykososial tilpasning hos barn (Hakvoort et al., 2010). I likhet med den studien fant vi generelt høy rapportert partnerstøtte i vår studie. Det er tenkelig at mulighetene til å finne en sammenheng mellom opplevd støtte og vansker hos barnet ble mindre når de fleste parene stort sett opplevde høy grad av partnerstøtte. Samtidig er det også tenkelig at høy grad av opplevd støtte fra partner gjenspeiler en trend blant norske par. I Norge har majoriteten av par sagt at de er fornøyd med forholdet (Wiik & Noack, 2011). I så fall gir funnene et riktig bilde over situasjonen i Norge, der par generelt opplever høyere grad av støtte fra sin partner.

4.3 Hva er sammenhengen mellom emosjonssosialisering og barns vansker?

Vår andre hypotese var at det ville være en sammenheng mellom måten foreldre reagerte i møte med barns negative følelser og barns eksternaliserende og internaliserende

vansker. Da vi undersøkte studievariablene hver for seg fant vi en positiv korrelasjon mellom foreldrenes ikke-støttende reaksjoner og eksternaliserende vansker hos barnet. Dette tyder på at det er en forbindelse mellom foreldre som ikke er støttende i sine reaksjoner og barns atferdsvansker. Vi fant ikke en lignende forbindelse mellom ikke-støttende reaksjoner og barnas internaliserende vansker. Dette funnet indikerer at hvordan foreldrene møter barnets vanskelige følelser ikke har sammenheng med angstsymptomer hos barnet. Videre fant vi heller ingen en sammenheng mellom foreldrenes støttende reaksjoner og barnas vansker.

Det var en sammenheng mellom foreldrenes ikke-støttende reaksjoner og barns eksternaliserende vansker. Vår studie støtter emosjonssosialiseringsmodellen ved at vi fant at foreldres reaksjoner hadde en sammenheng med barns atferdsvansker (Eisenberg, Cumberland, et al., 1998). Flere andre studier har funnet lignende effekt og vår studie faller dermed inn i rekken av studier som underbygger modellen (Han & Shaffer, 2014; Spinrad et al., 2007). Dette betyr at vi med stor sikkerhet kan anta at sammenhengen vi fant reflekterer virkelige forhold i samspillet mellom foreldre og deres barn. Det vi derimot ikke kan fastslå ut fra vår studie er retningen for sammenhengen. En måte å tolke vårt funn på er at når foreldre ikke støtter barns følelsesuttrykk fører dette til flere atferdsvansker hos barnet. En annen måte å tolke denne sammenhengen på er ved at barnets vansker vil fremme ugunstige reaksjonsmønstre hos foreldrene. En transaksjonell prosess mellom foreldre og barn har lenge blitt foreslått (Eisenberg, Cumberland, et al., 1998; Sameroff, 2009). Denne forståelsesmodellen foreslår at på samme måte som foreldrene vil påvirke barnet, vil også barnet ha en påvirkningskraft på foreldrene. Dermed kan vårt funn eventuelt tyde på at et barn med atferdsvansker vil fremme reaksjoner hos foreldrene som er mindre støttende enn et barn med mindre vansker ville gjort. Andre har funnet støtte for et slikt toveis-forhold hvor barns eksternaliserende vansker predikerte mindre støttende reaksjoner fra mødre (Eisenberg et al., 2015). Videre fant Eisenberg et al. (2015) at ikke-støttende reaksjoner igjen kunne påvirke barnets eksternaliserende vansker ytterligere. På denne måten kan ugunstige mønstre hos foreldre og barn avle hverandre. Det kan være at noe lignende foregikk i vår studie, hvor foreldre og barn begge kunne påvirke hverandre. Vi fant altså en sammenheng mellom foreldres reaksjoner som ikke støttet barnet og barns atferdsvansker, men vi kan ikke konstatere retningen for denne sammenhengen.

Vi fant ingen forbindelse mellom barns internaliserende vansker og foreldrenes ikke-støttende reaksjoner. Dette betyr at det om foreldrene ikke var støttende i deres reaksjoner på barnas sinne og tristhet ikke var relatert til barnas angstsymptomer. Tidligere forskning har

funnet en sammenheng mellom internaliserende vansker og foreldrenes ikke-støttende emosjonssosialisering, både hos barn og ungdom (Briscoe et al., 2019; Eisenberg et al., 2003; McCoy & Raver, 2011). Vårt funn støtter dermed ikke tidligere studier. Samtidig er det ikke alle som har funnet en like tydelig forbindelse mellom foreldrenes emosjonssosialisering og internaliserende vansker. Williams og Woodruff-Borden (2015) fant, i likhet med vårt funn, at foreldrenes ikke-støttende reaksjoner ikke forårsaket angstsymptomer hos barna. I tillegg rapporterte Eisenberg et al. (2003) at selv om de fant en effekt, så var det en mindre konsistent sammenheng mellom ikke-støttende reaksjoner og internaliserende vansker enn eksternaliserende vansker. Det vil si at selv om forskning har funnet en sammenheng mellom angstsymptomer og ikke-støttende reaksjoner er ikke denne sammenhengen like robust som forskningen på atferdsvansker. En mulig forklaring er at det er andre faktorer som vil spille en viktigere rolle for utviklingen av internaliserende vansker enn emosjonssosialisering (Eisenberg et al., 2003). For eksempel er internaliserende vansker blitt sett i forbindelse med foreldrenes personlighetstrekk og trekk ved barnet, som emosjonsregulerende ferdigheter og temperament (Briscoe et al., 2019; Sanders et al., 2015). Med andre ord kan det være flere andre forhold som vil ha større innflytelse på barns angstsymptomer enn at foreldrene reagerer på en ikke-støttende måte. Dette kan forklare mangelen på sammenheng i vår studie.

Det var ingen sammenheng mellom foreldrenes støttende reaksjoner og barnas vansker i vår studie. Emosjonssosialiseringmodellen foreslår at barn som opplever emosjonell støtte fra foreldre vil utvikle færre vansker (Eisenberg, Cumberland, et al., 1998). Dette er fordi støtte fra foreldrene kan bidra til å utvikle barnets egne emosjonsregulerende ferdigheter, som videre reduserer sjansen for å utvikle vansker (Eisenberg, Cumberland, et al., 1998). En tidligere studie fant at mødres støttende reaksjoner hadde en sterkere direkte effekt på barn i 18 måneders alder, enn da barnet nådde 30 måneder (Spinrad et al., 2007). De foreslo at foreldrene påvirket barns utvikling av vansker direkte i yngre alder ettersom barnet ikke enda har utviklet egne emosjonsregulerende ferdigheter. Når barnet blir eldre og utvikler egne emosjonsregulerende evner blir forholdet mellom støtte fra foreldre og barnets vansker mer indirekte gjennom barnets emosjonsregulering (Spinrad et al., 2007). Dermed spiller foreldrenes støttende reaksjoner en viktigere rolle for å hjelpe barnet med å regulere følelser i ung alder enn når de blir eldre. Altså kan det tyde på at emosjonsregulering spiller en viktig rolle i forståelsen av hvordan støttende foreldre påvirker barnas utfall. Dette er en mulig forklaring for hvorfor vi ikke fant en sammenheng i vår studie. Det kan være at vi ikke fanget

opp påvirkningen støttende foreldre har på barns vansker på grunn av at vi ikke undersøkte emosjonsregulering som et bindeledd.

4.4 Samspillet mellom partnerstøtte og foreldres emosjonssosialisering

Studiens tredje hypotese var at partnerstøtte ville ha en sammenheng med emosjonssosialisering ved prediksjon av barns eksternaliserende eller internaliserende vansker. Dette så vi for oss at ville foregå gjennom moderering eller mediering. Vi tenkte at hvorvidt en forelder opplevde å bli støttet av partner ville føre til endring i hvordan de møtte barnets vanskelige følelser. Dette fant vi ikke støtte for. Videre hadde både partnerstøtte og ikke-støttende reaksjoner en sammenheng med barns eksternaliserende vansker, men da vi undersøkte støtte i paret og hvordan foreldre reagerer på barna sine i samme modell fant vi at bare partnerstøtte påvirket barnets eksternaliserende vansker. Resultatene våre later dermed til at opplevelsen av at foreldrene støtter hverandre er en viktigere påvirkningskraft på utviklingen av atferdsvansker hos barnet, enn foreldrenes reaksjoner på barns følelser.

Våre funn indikerer at partnerstøtte er viktig for barns utvikling av atferdsvansker, og at denne påvirkningen ikke skjer gjennom foreldrenes emosjonssosialisering. Minuchin (1974) anslo at støtte i par-subsystemet vil være viktig for familien og barnets fungering. Våre funn støtter en slik tankegang, ved at mindre støtte mellom partnerne hadde en effekt på barnets utvikling av vansker. Her forventet vi å finne en overføring fra parrelasjonen til foreldrenes oppdragelse, slik som Spillover-hypotesen antar (Erel & Burman, 1995). En slik spillover-effekt har man for eksempel sett med co-parenting, hvor prosesser i parforholdet påvirker co-parenting forholdet mellom foreldrene (Stroud et al., 2015). Det er også flere studier som har funnet at ulike aspekter ved parforholdet vil påvirke foreldrenes oppdragelse (Camisasca et al., 2019; Nelson et al., 2009). Det våre funn bidrar med er å vise at ulike forhold i familien kan spille en viktig rolle for barns atferdsvansker, ikke gjennom påvirkning på emosjonssosialisering slik vi antok, men direkte på barnet. Andre har funnet en lignende direkte effekt for relaterte aspekter ved parforholdet som tilfredshet i paret på barns eksternaliserende vansker, kontrollert for blant annet oppdragelsesstil (Linville et al., 2010). Våre funn er svært spennende da de belyser viktigheten av parforholdet for barns tilpasning. En måte å forstå dette funnet på er at heller enn å påvirke spesifikke aspekter ved foreldre-barn relasjonen, som oppdragelse, vil opplevd støtte i paret påvirke foreldre-barn subsystemet mer generelt. Dette kan bety at når paret er lite støttende og kalde overfor hverandre, vil disse

egenskapene også gjenspeiles i relasjonen mellom foreldrene og barnet, og ha konsekvenser for barnets utfall.

I foreldre-barn relasjonen kan barnets opplevelse av trygghet være viktig for om barnet utvikler vansker (McCoy et al., 2009). Det er blitt foreslått at parforholdet kan påvirke barnets opplevelse av trygghet i familien, som videre vil ha innvirkning på barnets tilpasning (Davies & Cummings, 1994). En studie fant for eksempel at barnets emosjonelle trygghet medierte forholdet mellom både konstruktiv og destruktiv konflikt og barns vansker (McCoy et al., 2009). Her fant de at positive aspekter ved parforholdet, som konstruktiv konflikt, bidro til større trygghet hos barnet, noe som reduserte risikoen for at barnet skulle utvikle vansker. Med en slik forståelsesramme kan det være at partnerstøtte påvirker barnet ved å skape en trygg kontekst for barnet å utvikle seg i. Når paret ikke opplever å bli støttet av hverandre kan dette videre påvirke relasjonen mellom foreldrene og barnet, hvor barnet ikke føler seg trygg på å utforske negative følelser. Dette kan videre føre til utvikling av maladaptive måter å håndtere disse følelsene på, i form av for eksempel atferdsvansker. Mye av forskningen er som nevnt blitt utført på mer ekstreme aspekter ved parrelasjonen, som for eksempel destruktiv konflikt (McCoy et al., 2009). Våre funn kan tyde på at også fenomener, som støtte, som i varierende grad vil være til stede i de fleste parforhold, kan påvirke barnets opplevde trygghetsfølelse i familien.

Foreldrenes reaksjoner på barnas negative følelser hadde ikke lenger et unikt bidrag til barnets eksternaliserende vansker da vi samtidig kontrollerte for partnerstøtte. Dette kan bety at i en familie hvor foreldrene ikke støtter hverandre og de møter barnas vanskelige følelser med avvisning eller straff, så vil det være mangelen på støtte fra partner som blir vesentlig for utviklingen av barnets atferdsvansker. Vårt resultat kan videre indikere at konseptene partnerstøtte og foreldrenes ikke-støttende reaksjoner forklarer noe av det samme. Det at emosjonssosialisering ikke lenger ga et unikt bidrag til barns eksternaliserende vansker kan tyde på at partnerstøtte allerede dekker en del av ikke-støttende reaksjoner sitt bidrag. Med andre ord kan det være at måten støtte i parforholdet virker på barns atferdsvansker allerede forklarer påvirkningen foreldrenes reaksjoner kunne hatt. Dette funnet styrker tankegangen om at parrelasjonen direkte påvirker barnet. For eksempel kan dette foregå gjennom at de skaper en trygghet for barnet å utvikle seg i (Davies & Cummings, 1994). Det kan late til at det ikke er selve interaksjonen mellom barn og foreldre som er av betydning, men at foreldrene skaper en trygg kontekst ved å støtte hverandre i paret. Med andre ord kan det

være at når barnet blir eksponert for støtte i foreldrenes forhold vil barnet selv føle seg støttet og trygg, og dette kan redusere risikoen for at de utvikler atferdsvansker.

Andre forhold kan være viktigere for utvikling av internaliserende vansker. Vi fant ikke koblinger mellom hverken partnerstøtte eller emosjonssosialisering og barnas internaliserende vansker. Barnets tilpasning kan bli påvirket av andre faktorer enn for eksempel bare oppdragelse (Mathiesen et al., 2018). Andre faktorer som virker å ha en sammenheng med barns internaliserende vansker er, blant annet, foreldrenes mentale helse (Briscoe et al., 2019; Weissman et al., 2006) og karakteristika ved barnet, som temperament (Wang et al., 2016) og egne kognitive tolkninger av situasjoner (Harold & Sellers, 2018). Også kontekstuelle faktorer utenfor hjemmet kan ha betydning for internaliserende vansker hos barn. For eksempel har studier funnet at forholdet mellom barn og deres lærere og jevnaldrende kan være risikofaktor for utvikling av internaliserende vansker (Baker et al., 2008; Reijntjes et al., 2010). Disse funnene indikerer at det er flere faktorer som spiller en rolle for om et barn kommer til å utvikle internaliserende vansker. Mens våre funn indikerer at støtte i paret er viktig for atferdsvansker, er det mulig at det er andre faktorer som spiller en viktigere rolle når det kommer til angstsymptomer.

I introduksjonen ble vi kjent med Emma og Kaja. Jentene vokser opp i to ulike familier hvor foreldrene til Emma støtter hverandre, mens foreldrene til Kaja ikke føler seg støttet av den andre i hverdagen. Våre funn indikerer at mangelen på støtte i forholdet mellom Kaja sine foreldre øker Kajas risiko for å utvikle atferdsvansker. Dette vil ikke foregå gjennom at Kajas foreldre reagerer mindre støttende når hun uttrykker følelser, men gjennom at foreldrenes parforhold kan påvirke hvordan Kaja har det. Ettersom foreldrene til Emma støttet hverandre, vil hun ikke ha større risiko for å utvikle vansker. Oppsummert viser vår studie viktigheten mindre støtte i paret har for barns utvikling av atferdsvansker.

4.5 Styrker og begrensninger

4.5.1 Styrker

Det er flere styrker ved vår studie. En styrke ved studien var at den møtte en forespørsel på feltet om å utforske sammenhengen mellom aspekter ved parforholdet, oppdragelse og barns utfall (Davies & Cummings, 1994). Vår studie bidrar dermed til en økt forståelse av spesifikke prosesser innenfor dette feltet. En annen styrke ved vår studie var kjønnsfordelingen av foreldrene. Særlig innenfor forskning på emosjonssosialisering har studiene i størst grad undersøkt mødres rolle (Perry et al., 2020). Samtidig har forskningen på

feltet også vist at det å inkludere fedre kan fange opp unike bidrag (Gerhardt et al., 2020). Det er derfor verdifullt at både mødre og fedre blir inkludert, slik de ble i vår studie (35.1 % fedre og 64.8 % mødre). En tredje styrke er at vi fant adekvat post hoc statistisk power for modellen som inkluderte variablene partnerstøtte, ikke-støttende reaksjoner og eksternaliserende vansker. Dette ga oss et godt utgangspunkt for å fange opp en effekt for disse variablene. Til vår kjennskap er det heller ingen som har undersøkt måleinstrumentene Partnerstøtte, CCNES, PAS-R og ECBI-I sammen, noe som gjør vår studie til et unikt bidrag.

4.5.2 Begrensninger

Det er også begrensninger ved vår studie, blant annet ved utvalget vårt. For det første har vi et begrenset utvalg ($n = 38$) med både liten utvalgsstørrelse og homogenitet i karakteristika. Utvalget ble hentet fra samme demografiske område og den største andelen av foreldre som deltok i studien rapporterte å ha gått høyere utdanning og å være komfortabel økonomisk. Dette gjør at gruppen har relativt høy sosioøkonomisk status. Dette kan potensielt ha svekket generaliseringsevnen for våre funn. Homogeniteten vi observerer i utvalget kan også gjenspeile en skjevhet i hvem som har meldt seg på studien, noe som kan påvirke våre resultater (Heckman, 2018). For det andre er det mulig at signifikante sammenhenger ikke kom til syne på grunn av utvalgsstørrelsen, da små utvalg gir utfordringer i forhold til statistisk styrke (Field, 2013). Vi fant ikke nok power for å undersøke en modell som inkluderte variablene partnerstøtte, støttende reaksjoner og barnas eksternaliserende og internaliserende vansker. Mangel på funn ved vår studie kan dermed bli sett i sammenheng med mulige begrensninger ved vårt utvalg og reflekterer ikke nødvendigvis en mangel på sammenheng mellom variablene.

Vår data ble basert på selvrappport og kan være påvirket av skjevheter. Vi kan ikke være sikker på at ikke sosial ønskelighet har påvirket deltakernes rapportering (Crowne & Marlowe, 1960). Det kan være at utvalget har svart på måter de vurderte som sosialt akseptable. Deltakere i studien vår rapporterte skårer i øvre del på skalaen Partnerstøtte. Det er mulig at dette reflekterer at foreldrene rapporterte ut fra deres oppfatninger og holdninger rundt hva som definerer et godt par, mer enn faktisk opplevd grad av støtte i deres forhold. Det kan for eksempel være vanskelig for par å rapportere at de er misfornøyde med forholdet (Wiik & Noack, 2011). Da en slik hypotese bare blir spekulativ for vår studie kan forskning i fremtiden gagne på å benytte ulike mål som for eksempel observasjonsmål og andre rapportører for å unngå en slik skjevhet. Selve prosessen hvor foreldrene skulle svare på

spørreskjemaene hadde en varighet på omkring 1 time og 30 minutter. Jo lenger en test er desto større risiko er det for feilutfylling på grunn av faktorer som at personen blir sliten, blir utålmodig eller ukonsentrert, noe som kan gjøre rapporteringen mer unøyaktig. Dermed kan det være at våre funn inkluderer unøyaktighet eller sosial ønskelighet ved rapporteringen.

Det kan også være begrensninger ved studiedesignet. Studien var en tverrsnittstudie, hvilket begrenser muligheten til å trekke kausale slutninger. I tillegg kan det være begrensninger ved måleinstrumentene Partnerstøtte og CCNES. Skalaen Partnerstøtte var negativt skjevfordelt, hvor alle foreldrene rapporterte å i større grad oppleve å bli støttet av partner. Selv om vi vurderte reliabilitet for måleinstrumentet å være adekvat for vår studie, er det et kort spørreskjema bestående av 3 spørsmål. Dette gir store muligheter for å utvide skalaen til å inkludere flere aspekter rundt grad av opplevd partnerstøtte. Dette kan bidra til å øke sannsynligheten for å fange opp gruppen som ikke opplever støtte i parforholdet. Videre har måleinstrumentet CCNES sin skala for støttende reaksjoner fått kritikk for å ikke være et valid mål på støttende emosjonssosialisering (Bjørk et al., 2020). For vår studie ble støttende reaksjoner definert ved at foreldre møter barnet og validerer emosjoner, samt at de viser at emosjoner er håndterbare (Blair et al., 2014). Likevel er det noen av svaralternativer på skalaen for støttende reaksjoner som i større grad kan gjenspeile en ikke-støttende reaksjonsstil, ved å forsøke å avlede barnet og å prøve å oppmuntre barnet heller enn å stå i følelsene sammen og hjelpe barnet med regulering. Dermed kan det være at skalaen ikke måler støttende reaksjoner på en god nok måte, og skalaen kan ha bidratt til at en effekt av støttende emosjonssosialisering ikke ble fanget opp i vår studie. Det er altså flere forhold ved studiedesignet vi har benyttet som potensielt kan ha satt begrensninger for studien vår.

4.6 Implikasjoner

4.6.1 Kliniske implikasjoner

Våre funn har både kliniske implikasjoner og betydning for fremtidig forskning. Studien skiller seg fra andre studier på feltet ved at vi undersøkte betydningen av både partnerstøtte og foreldres emosjonssosialisering for barns eksternaliserende og internaliserende vansker. At partnerstøtte er en viktigere faktor for utvikling av eksternaliserende vansker hos barn enn hva emosjonssosialisering er vil kunne påvirke for eksempel hvordan familiene blir møtt ved behandling og hvordan man tenker at miljøet rundt barnet påvirker.

Når et barn kommer til spesialisthelsetjenesten innen psykisk helse i Norge og blir utredet, vil også miljøet rundt barnet vurdert. Denne vurderingen blir gjort ved hjelp av et multiaksialt klassifikasjonssystem bestående av seks akser (Sosial- og helsedirektoratet, 2008). Akse 5 i dette systemet koder avvikende psykososiale forhold, som inkluderer blant annet faktorer ved familien, akutte livshendelser og belastende hendelser i nærmiljøet. Kategoriene under denne aksen er vurdert til å være betydelige risikofaktorer som kan medvirke til psykiske vansker hos barn. Med andre ord understreker denne aksen at familien kan ha stor påvirkning på barnets fungering i hverdagen.

Våre funn tyder på at mindre alvorlige relasjonelle faktorer ved familien påvirker barnet, enn kun de som er inkludert under akse 5 i det multiaksiale klassifikasjonssystemet. Faktorer ved familien som er inkludert i aksen er blant annet avvikende relasjoner, slik som disharmoni mellom voksne i familien og overgrep, samt inadekvat eller forstyrret kommunikasjon innen familien og avvikende sider ved oppdragelsen (Sosial- og helsedirektoratet, 2008). Fellestrekk for faktorene ved foreldrerelasjonen er at de skal være alvorlig og tydelig utenfor normalvariasjonen. Partnerstøtte hadde i vår studie en sammenheng med eksternaliserende vansker til tross for at det generelt ble rapportert høyere grad av opplevd støtte fra partner. Dermed kan vi tenke at dette ikke er en karakteristika som behøver å være klart utenfor normalvariasjonen for at det kan påvirke barn. Dette kan videre tyde på at barn får med seg langt mer av hva for foregår i foreldrenes relasjon enn kun ved for eksempel høylytt krangling, og at dette kan påvirke barn negativt. Samtidig har vi tidligere sett at flere faktorer spiller inn enn kun grad av partnerstøtte. For eksempel har barnets temperament, særlig negativ reaktivitet, blitt sett i forbindelse med barns eksternaliserende vansker (Sanson et al., 2004). Dette betyr lavere grad av partnerstøtte ikke automatisk fører til vansker hos barnet. Samlet tyder dette likevel på at man i klinisk praksis med fordel også kan vurdere andre egenskaper ved familien enn kun de mest alvorlige, slik som overgrep. I hvilken grad en foreldre opplever at partner støtter en kan også ha betydning.

I Norge blir ulike behandlingsmetoder brukt ved vansker hos barn, og våre funn kan ha betydning for dette. En av formene for behandling foregår på familienivå, med for eksempel foreldreveiledning (Helsedirektoratet, 2008). Ved eksternaliserende vansker hos yngre barn kan en type veiledning med foreldre fokusere på hvordan de møter barnet og deres følelser. Foreldreveiledningsprogrammet «*Tuning in to kids*» (TIK) er et slikt program, med mål om å øke foreldrenes emosjonsveiledende ferdigheter (Havighurst et al., 2009). Slike program kan også bli gjennomført som forebyggende tiltak, og norske kommuner tilbyr slike

tiltak for eksempel på helsestasjoner (Bufdir, 2021). På den ene siden har det tidligere blitt funnet støtte for at økt emosjonsveiledende ferdigheter hos foreldre kan redusere atferdsvansker hos barn (Havighurst et al., 2013). Samtidig fant vi at partnerstøtte påvirket barnet mer enn hva foreldrenes emosjonssosialisering gjorde. Av den grunn kan vi tenke at det vil være positivt for barns utvikling at behandling også fokuserer på foreldrerelasjonen, og ikke kun på veiledning rundt foreldrestil (van Eldik et al., 2020; Zemp et al., 2016). Et sted man heller kan starte er ved å forbedre kommunikasjonen i paret og øke støtten. Tidligere forskning har funnet en nedgang i emosjonelle vansker hos barn i forbindelse med forbedret kommunikasjon mellom foreldrene (Knopp et al., 2017). Det kan dermed være positivt for hele familien dersom foreldrene får hjelp til å spille på lag, fremfor å sette dem opp mot hverandre. Ved bruk av foreldreveiledningsprogram kan det ofte skje at kun én forelder drar på kurset, fremfor begge. Dette kan potensielt skape et skille mellom foreldrene. Samtidig kan det av praktiske årsaker være vanskelig for begge foreldrene å delta, blant annet på grunn av fravær fra arbeid og dersom familien har flere barn. Samlet sett tyder dette uansett på at man med fordel kan inkludere tiltak rettet mot parforholdet også i møte med barns vansker. Ved å styrke paret styrker man også barnet.

Skillet mellom veiledning rettet mot parforholdet og behandling av vansker hos barn kan være for stort. En arena der foreldreforholdet er i fokus er ved familievernet. De siste årene har familievernet sett en økning på 15% i antall saker (Sky, 2020). Majoriteten av henvendelsene til familievernet har handlet om parforholdet, og et av hovedtemaene har vært å styrke forholdet (Grebstad, 2018; Sky, 2020). Dette forteller oss at det er et stort behov hos norske par for veiledning rundt forholdet, og at dette er noe de ønsker å jobbe med. Andre temaer retter seg for eksempel mot foreldrerollen og relasjonen mellom foreldre og barnet (Sky, 2020). Når vi ser at vansker hos barn og egenskaper ved foreldrerelasjonen henger tett sammen peker dette også på at skillet mellom familievernet og BUP er noe kunstig. I den sammenheng tyder våre funn på at parforholdet mellom foreldrene også er viktig i forståelsen av barns vansker, og dermed med fordel kunne vært inkludert mer ved behandling. Det kan for eksempel være nyttig å inkludere elementer fra familievernet også ved BUP.

4.6.2 Implikasjoner for fremtidig forskning

Vår studie bidrar til å utvide forståelsen av hvorfor barn utvikler vansker. Det er av stor viktighet å utforske barns vansker i tidlig alder, da disse vanskene kan ha konsekvenser for resten av deres liv. Det er for eksempel godt dokumentert at mentale lidelser i barndom

øker sannsynligheten for maladaptive utfall i voksen alder (Copeland et al., 2015). Hvordan barnet har det i ung alder har derfor mye å si for videre utvikling. Studier har også funnet denne sammenhengen mellom eksternaliserende og internaliserende vansker i tidlig alder og høyere rapporterte nivåer av uheldige utfall senere i livet (Oerlemans et al., 2020). Forskning på mulige mekanismer som bidrar til utviklingen og opprettholder vanskene peker oss i retning av hvordan vi skal forstå og hjelpe de som har slike vansker. Derfor går vår studie inn i rekken av viktige funn som bidrar til denne forståelsen ved å undersøke hva som påvirker barns utvikling av eksternaliserende vansker.

Vår studie belyser en sammenheng mellom partnerstøtte, emosjonssosialisering og barns vansker, men det er enda mye rundt dette temaet som ikke er blitt utforsket. Dette gir et godt utgangspunkt for videre forskning. For eksempel vil forskningen på feltet dra nytte av å undersøke langvarige sammenhenger mellom partnerstøtte, emosjonssosialisering og barns vansker i et longitudinelt design. Dette kan bidra til å trekke kausale slutninger og utforske langvarige konsekvenser. Denne studien undersøkte barns eksternaliserende og internaliserende vansker, men for å få en større forståelse av barns evne til tilpasning kunne vi inkludert mål på barnets emosjonelle kompetanse. Videre vil fremtidig forskning gagne på å utforske de underliggende mekanismer som gjør at partnerstøtte blir en viktig påvirkning på barns utvikling av vansker. Handler det for eksempel om at støtte i paret gjør at barnet selv føler seg støttet og trygg, eller er det andre mekanismer som spiller inn her? Også bruk av andre studiedesign, inkludert større og mer heterogene utvalg, ulike måleinstrumenter, eventuelle observasjoner og rapportering fra ulike kilder, kan berike og utvide forståelsen av sammenhenger vi fant her. Etersom vår studie, og tidligere forskning (Knopp et al., 2017; van Eldik et al., 2020; Zemp et al., 2016), har pekt på nytteverdien av å inkludere intervensjoner rettet mot parforholdet i møte med barns vansker, vil dette være verdifullt å utforske nærmere. På et felt som har et stort potensiale kan dermed våre funn være et godt utgangspunkt for videre forskning.

5 Konklusjon

Målet med denne studien var å undersøke sammenhengene mellom partnerstøtte og emosjonssosialisering med eksternaliserende og internaliserende vansker hos barn. Vi ønsket også å utforske om partnerstøtte og emosjonssosialisering hadde en sammenheng i forbindelse med barns vansker. I vår studie fant vi at partnerstøtte hadde betydning for utviklingen av atferdsvansker, men ikke angstsymptomer. I familiene hvor foreldrene ikke

støttet hverandre hadde barna mer atferdsvansker, enn i familiene der foreldrene opplevde støtte fra partner. Emosjonssosialisering var også kun relatert til atferdsvansker hos barna. Foreldre som i større grad ikke var støttende i deres reaksjoner overfor barnas følelsesuttrykk hadde barn med mer atferdsvansker. Hvorvidt foreldrene var støttende i deres respons på barns følelser hadde ikke sammenheng med barnas vansker. Da vi undersøkte partnerstøtte og ikke-støttende reaksjoner samtidig fant vi at kun partnerstøtte påvirket barns atferdsvansker. Med andre ord var det kun hvorvidt paret støttet hverandre, heller enn foreldrenes reaksjon på barns følelser, som forklarte om barnet utviklet atferdsvansker. Det var heller ikke en sammenheng mellom partnerstøtte og emosjonssosialisering, hverken gjennom mediering eller moderering. Helhetlig indikerer studien at det som skjer i parforholdet, som opplevelsen av å bli støttet av partner, er viktigere for barnets utvikling av atferdsvansker enn hvordan foreldrene møter barnets vanskelige følelser.

Funnene belyser betydningen av parrelasjonen for barns atferdsvansker. Studien vår gir indikasjoner på at det ved atferdsvansker hos barnet vil være gunstig at også foreldrenes parforhold kommer i fokus i behandling, heller enn kun foreldrestil. Videre blir det viktig å undersøke den langvarige effekten av støtte i paret på barns vansker, og i enda større grad utforske sammenhengen mellom paret og oppdragelse, slik som emosjonssosialisering. Det å utforske mer spesifikt hvordan støtte i parrelasjonen påvirker barns vansker vil også være viktig å undersøke, både i og utenfor terapirommet. Dette kan bidra til en bedre forståelse for utviklingen av vansker, og dermed også muligheter for å utvikle mer effektive måter å møte familier forebyggende og i behandling.

Referanseliste

- Ahmadi, K., & Saadat, H. (2015). Contribution of marital stability to parenting styles: A cross-sectional study of Iranian mothers in intact marriages. *Journal of Child and Family Studies*, 24(7), 2155-2163. <https://doi.org/http://dx.doi.org/10.1007/s10826-014-0018-1>
- Axberg, U. L. F., Johansson Hanse, J. A. N., & Broberg, A. G. (2008). Parents' description of conduct problems in their children – A test of the Eyberg Child Behavior Inventory (ECBI) in a Swedish sample aged 3–10. *Scandinavian Journal of Psychology*, 49(6), 497-505. <https://doi.org/https://doi.org/10.1111/j.1467-9450.2008.00670.x>
- Baker, J. A., Grant, S., & Morlock, L. (2008). The teacher-student relationship as a developmental context for children with internalizing or externalizing behavior problems. *School Psychology Quarterly*, 23(1), 3-15. <https://doi.org/10.1037/1045-3830.23.1.3>
- Baker, J. K., Fenning, R. M., & Crnic, K. A. (2011). Emotion socialization by mothers and fathers: Coherence among behaviors and associations with parent attitudes and children's social competence. *Social Development*, 20(2), 412-430. <https://doi.org/http://dx.doi.org/10.1111/j.1467-9507.2010.00585.x>
- Bjørk, R. F., Havighurst, S. S., Pons, F., & Karevold, E. B. (2020). Pathways to behavior problems in Norwegian kindergarten children: The role of parent emotion socialization and child emotion understanding. *Scandinavian Journal of Psychology*, 61(6), 751-762. <https://doi.org/https://doi.org/10.1111/sjop.12652>
- Blair, B. L., Perry, N. B., O'Brien, M., Calkins, S. D., Keane, S. P., & Shanahan, L. (2014). The indirect effects of maternal emotion socialization on friendship quality in middle childhood. *Dev Psychol*, 50(2), 566-576. <https://doi.org/10.1037/a0033532>
- Bowerman, B. L., & O'Connell, R. T. (1990). *Linear statistical models: An applied approach* (2. utg.). Duxbury.
- Briscoe, C., Stack, D. M., Dickson, D. J., & Serbin, L. A. (2019). Maternal Emotion Socialization Mediates the Relationship between Maternal and Adolescent Negative Emotionality. *Journal of Youth and Adolescence*, 48(3), 495-509. <https://doi.org/10.1007/s10964-018-0945-z>

- Buehler, C., Anthony, C., Krishnakumar, A., Stone, G., Gerard, J., & Pemberton, S. (1997). Interparental Conflict and Youth Problem Behaviors: A Meta-Analysis. *Journal of Child and Family Studies*, 6(2), 233-247. <https://doi.org/10.1023/A:1025006909538>
- Bufdir. (2021, 21. juni). *Tuning into Kids (TIK)*.
https://bufdir.no/Familie/foreldrestotte/tiltaksliste/tuning_into_kids_tik/
- Cabecinha-Alati, S., O'Hara, G., Kennedy, H., & Montreuil, T. (2019). Parental emotion socialization and adult outcomes: The relationships between parental supportiveness, emotion regulation, and trait anxiety. *Journal of Adult Development*, 27(4), 268-280. <https://doi.org/http://dx.doi.org/10.1007/s10804-019-09340-1>
- Camisasca, E., Miragoli, S., Di Blasio, P., & Feinberg, M. (2019). Co-parenting mediates the influence of marital satisfaction on child adjustment: The conditional indirect effect by parental empathy. *Journal of Child and Family Studies*, 28(2), 519-530. <https://doi.org/http://dx.doi.org/10.1007/s10826-018-1271-5>
- Coan, J. A., Schaefer, H. S., & Davidson, R. J. (2006). Lending a Hand: Social Regulation of the Neural Response to Threat. *Psychological Science*, 17(12), 1032-1039. <https://doi.org/http://dx.doi.org/10.1111/j.1467-9280.2006.01832.x>
- Copeland, W. E., Wolke, D., Shanahan, L., & Costello, E. J. (2015). Adult Functional Outcomes of Common Childhood Psychiatric Problems: A Prospective, Longitudinal Study. *JAMA Psychiatry*, 72(9), 892-899. <https://doi.org/10.1001/jamapsychiatry.2015.0730>
- Crowne, D. P., & Marlowe, D. (1960). A new scale of social desirability independent of psychopathology. *J Consult Psychol*, 24(4), 349-354. <https://doi.org/10.1037/h0047358>
- Dalgard, O. S., Bjørk, S., & Tambs, K. (1995). Social Support, Negative Life Events and Mental Health. *British Journal of Psychiatry*, 166(1), 29-34. <https://doi.org/10.1192/bjp.166.1.29>
- Davies, P. T., & Cummings, E. M. (1994). Marital conflict and child adjustment: An emotional security hypothesis. *Psychological Bulletin*, 116(3), 387-411. <https://doi.org/http://dx.doi.org/10.1037/0033-2909.116.3.387>

- DeVito, C., & Hopkins, J. (2001). Attachment, parenting, and marital dissatisfaction as predictors of disruptive behavior in preschoolers. *Development and Psychopathology*, *13*(2), 215-231. <https://doi.org/http://dx.doi.org/10.1017/S0954579401002024>
- Driver, J., Tabares, A., Shapiro, A. F., & Gottman, J. M. (2012). Couple interaction in happy and unhappy marriages: Gottman Laboratory studies. I F. Walsh (Red.), *Normal family processes: Growing diversity and complexity* (4. utg.) (s. 57-77). Guilford Press.
- Driver, J. L. (2007). Observations of newlywed interactions in conflict and in everyday life. *Dissertation Abstracts International: Section B: The Sciences and Engineering*, *67*(9-B), 5441.
<http://ovidsp.ovid.com/ovidweb.cgi?T=JS&PAGE=reference&D=psyc5&NEWS=N&AN=2007-99006-332> (Dissertation Abstracts International)
- Edwards, S. L., Rapee, R. M., Kennedy, S. J., & Spence, S. H. (2010). The Assessment of Anxiety Symptoms in Preschool-Aged Children: The Revised Preschool Anxiety Scale. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology*, *39*(3), 400-409.
<https://doi.org/10.1080/15374411003691701>
- Eisenberg, N., Cumberland, A., & Spinrad, T. L. (1998). Parental socialization of emotion. *Psychological Inquiry*, *9*(4), 241-273.
https://doi.org/http://dx.doi.org/10.1207/s15327965pli0904_1
- Eisenberg, N., Spinrad, T. L., & Cumberland, A. (1998). The socialization of emotion: Reply to commentaries. *Psychological Inquiry*, *9*(4), 317-333.
https://doi.org/http://dx.doi.org/10.1207/s15327965pli0904_17
- Eisenberg, N., Spinrad, T. L., & Eggum, N. D. (2010). Emotion-related self-regulation and its relation to children's maladjustment. *Annu Rev Clin Psychol*, *6*(1), 495-525.
<https://doi.org/10.1146/annurev.clinpsy.121208.131208>
- Eisenberg, N., Taylor, Z. E., Widaman, K. F., & Spinrad, T. L. (2015). Externalizing symptoms, effortful control, and intrusive parenting: A test of bidirectional longitudinal relations during early childhood. *Development and Psychopathology*, *27*(4), 953-968. <https://doi.org/10.1017/S0954579415000620>

- Eisenberg, N., Valiente, C., Morris, A. S., Fabes, R. A., Cumberland, A., Reiser, M., Gershoff, E. T., Shepard, S. A., & Losoya, S. (2003). Longitudinal relations among parental emotional expressivity, children's regulation, and quality of socioemotional functioning. *Developmental Psychology, 39*(1), 3-19. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.39.1.3>
- Eisenberg, N., Zhou, Q., Spinrad, T. L., Valiente, C., Fabes, R. A., & Liew, J. (2005). Relations Among Positive Parenting, Children's Effortful Control, and Externalizing Problems: A Three-Wave Longitudinal Study. *Child Development, 76*(5), 1055-1071. <https://doi.org/https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2005.00897.x>
- Erel, O., & Burman, B. (1995). Interrelatedness of marital relations and parent-child relations: A meta-analytic review. *Psychological Bulletin, 118*(1), 108-132. <https://doi.org/http://dx.doi.org/10.1037/0033-2909.118.1.108>
- Eyberg, S. M. (1999). Eyberg Child Behavior Inventory and Sutter-Eyberg Student Behavior Inventory-Revised : Professional Manual. *Psychological Assessment Resources*. <https://ci.nii.ac.jp/naid/10028059584/en/>
- Eyberg, S. M., & Ross, A. W. (1978). Assessment of child behavior problems: The validation of a new inventory. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology, 7*(2), 113-116. <https://doi.org/10.1080/15374417809532835>
- Fabes, R., Eisenberg, N., & Bernzweig, J. (1990). The coping with children's negative emotions scale: Procedures and scoring. Tempe, AZ: Arizona State University
- Faul, F., Erdfelder, E., Buchner, A., & Lang, A.-G. (2009). Statistical power analyses using G*Power 3.1: Tests for correlation and regression analyses. *Behavior Research Methods, 41*(4), 1149-1160. <https://doi.org/10.3758/BRM.41.4.1149>
- Feinberg, M. E. (2003). The internal structure and ecological context of coparenting: A framework for research and intervention. *Parenting: Science and Practice, 3*(2), 95-131. https://doi.org/http://dx.doi.org/10.1207/S15327922PAR0302_01
- Field, A. (2013). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics: and sex and drugs and rock 'n' roll* (4. utg.). SAGE.
- Fincham, F. D. (1998). Child development and marital relations. *Child Development, 69*(2), 543-574. <https://doi.org/http://dx.doi.org/10.2307/1132183>

- Friedlander, M. L., Lee, M., & Escudero, V. (2019). What we do and do not know about the nature and analysis of couple interaction. *Couple and Family Psychology: Research and Practice*, 8(1), 24-44. <https://doi.org/10.1037/cfp0000114>
- Gerhardt, M., Feng, X., Wu, Q., Hooper, E. G., Ku, S., & Chan, M. H. (2020). A naturalistic study of parental emotion socialization: Unique contributions of fathers. *Journal of Family Psychology*, 34(2), 204-214. <https://doi.org/http://dx.doi.org/10.1037/fam0000602>
- Gordon, A. M., & Chen, S. (2016). Do you get where I'm coming from?: Perceived understanding buffers against the negative impact of conflict on relationship satisfaction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 110(2), 239-260. <https://doi.org/http://dx.doi.org/10.1037/pspi0000039>
- Gottman, J. M. (1994). What predicts divorce? The relationship between marital processes and marital outcomes. *What predicts divorce? The relationship between marital processes and marital outcomes*. <http://ovidsp.ovid.com/ovidweb.cgi?T=JS&PAGE=reference&D=psyc3&NEWS=N&AN=1993-99115-000>
- Gottman, J. M., Coan, J., Carrere, S., & Swanson, C. (1998). Predicting marital happiness and stability from newlywed interactions. *Journal of Marriage and the Family*, 60(1), 5-22. <https://doi.org/http://dx.doi.org/10.2307/353438>
- Gottman, J. M., Katz, L. F., & Hooven, C. (1997). Parental meta-emotion philosophy and the emotional life of families: Theoretical models and preliminary data. *Journal of Family Psychology*, 10(3), 243-268. <https://doi.org/10.1037/0893-3200.10.3.243>
- Grebstad, U. (2018, 3. oktober). *Flere søker hjelp for å styrke parforholdet*. Statistisk sentralbyrå. <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/flere-soker-hjelp-for-a-styrke-parforholdet>
- Grych, J. H., & Fincham, F. D. (1990). Marital conflict and children's adjustment: A cognitive-contextual framework. *Psychological Bulletin*, 108(2), 267-290. <https://doi.org/http://dx.doi.org/10.1037/0033-2909.108.2.267>
- Hakvoort, E. M., Bos, H. M. W., van Balen, F., & Hermanns, J. M. A. (2010). Family relationships and the psychosocial adjustment of school-aged children in intact

- families. *The Journal of Genetic Psychology: Research and Theory on Human Development*, 171(2), 182-201.
<https://doi.org/http://dx.doi.org/10.1080/00221321003657445>
- Han, Z. R., & Shaffer, A. (2014). Maternal Expressed Emotion in Relation to Child Behavior Problems: Differential and Mediating Effects. *Journal of Child and Family Studies*, 23(8), 1491-1500. <https://doi.org/10.1007/s10826-014-9923-6>
- Harold, G. T., & Sellers, R. (2018). Annual research review: Interparental conflict and youth psychopathology: An evidence review and practice focused update. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 59(4), 374-402.
<https://doi.org/http://dx.doi.org/10.1111/jcpp.12893>
- Havighurst, S. S., Wilson, K. R., Harley, A. E., Kehoe, C., Efron, D., & Prior, M. R. (2013). "Tuning into kids": Reducing young children's behavior problems using an emotion coaching parenting program. *Child Psychiatry and Human Development*, 44(2), 247-264. <https://doi.org/http://dx.doi.org/10.1007/s10578-012-0322-1>
- Havighurst, S. S., Wilson, K. R., Harley, A. E., & Prior, M. R. (2009). Tuning in to kids: an emotion-focused parenting program—initial findings from a community trial. *Journal of Community Psychology*, 37(8), 1008-1023.
<https://doi.org/https://doi.org/10.1002/jcop.20345>
- Hayes, A. F. (2018). *Introduction to mediation, moderation, and conditional process analysis: a regression-based approach* (2. utg.). The Guilford Press.
- Hazan, C., & Zeifman, D. (2016). Pair bonds as attachments: Evaluating the evidence. I J. Cassidy & P. R. Shaver (Red.), *Handbook of attachment: Theory, research and clinical applications* (3. utg., s. 416-434). Guilford Press.
- Heckman, J. J. (2018). Selection Bias and Self-Selection. I *The New Palgrave Dictionary of Economics* (s. 12130-12147). Palgrave Macmillan UK. https://doi.org/10.1057/978-1-349-95189-5_1762
- Helsedirektoratet. (2008). *Veileder for poliklinikker i psykisk helsevern for barn og unge* (IS-1570). <https://www.helsedirektoratet.no/veiledere/psykisk-helsevern-for-barn-og-unge-veileder-for-poliklinikker/Veileder%20for%20poliklinikker%20i%20psykisk%20helsevern%20for>

%20barn%20og%20unge.pdf/_/attachment/inline/829f53aa-0b66-4139-8add-944c95d5b163:b03ce59e25e43dc7623f1b5940aff644ae83eb6a/Veileder%20for%20p
oliklinikker%20i%20psykisk%20helsevern%20for%20barn%20og%20unge.pdf

- Hosokawa, R., & Katsura, T. (2019). Exposure to marital conflict: Gender differences in internalizing and externalizing problems among children. *PLoS One*, *14*(9).
<https://doi.org/http://dx.doi.org/10.1371/journal.pone.0222021>
- Hurrell, K. E., Hudson, J. L., & Schniering, C. A. (2015). Parental reactions to children's negative emotions: Relationships with emotion regulation in children with an anxiety disorder. *Journal of Anxiety Disorders*, *29*, 72-82.
<https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.janxdis.2014.10.008>
- IBM Corp, S. (2017). statistics for windows, version 25.0. Armonk, NY: IBM Corp.
- Johnson, S. M., Makinen, J. A., & Millikin, J. W. (2001). Attachment injuries in couple relationships: a new perspective on impasses in couples therapy. *Journal of Marital and Family Therapy*, *27*(2), 145-155. <https://doi.org/https://doi.org/10.1111/j.1752-0606.2001.tb01152.x>
- Jones, S., Eisenberg, N., Fabes, R. A., & MacKinnon, D. P. (2002). Parents' Reactions to Elementary School Children's Negative Emotions: Relations to Social and Emotional Functioning at School. *Merrill-Palmer Quarterly*, *48*(2), 133-159.
<https://doi.org/10.1353/mpq.2002.0007>
- Julien, D., Chartrand, E., Simard, M.-C., Bouthillier, D., & Begin, J. (2003). Conflict, social support and relationship quality: An observational study of heterosexual, gay male and lesbian couples' communication. *Journal of Family Psychology*, *17*(3), 419-428.
<https://doi.org/http://dx.doi.org/10.1037/0893-3200.17.3.419>
- Karevold, E., Røysamb, E., Ystrom, E., & Mathiesen, K. S. (2009). Predictors and pathways from infancy to symptoms of anxiety and depression in early adolescence. *Developmental Psychology*, *45*(4), 1051-1060. <https://doi.org/10.1037/a0016123>
- Katz, L. F., & Gottman, J. M. (1993). Patterns of marital conflict predict children's internalizing and externalizing behaviors. *Developmental Psychology*, *29*(6), 940-950.
<https://doi.org/http://dx.doi.org/10.1037/0012-1649.29.6.940>

- Kitzmann, K. M. (2000). Effects of marital conflict on subsequent triadic family interactions and parenting. *Developmental Psychology, 36*(1), 3-13.
<https://doi.org/http://dx.doi.org/10.1037/0012-1649.36.1.3>
- Kline, P. (1999). *The handbook of psychological testing* (2. utg.). Routledge.
- Knopp, K., Rhoades, G. K., Allen, E. S., Parsons, A., Ritchie, L. L., Markman, H. J., & Stanley, S. M. (2017). Within- and between-family associations of marital functioning and child well-being. *Journal of Marriage and Family, 79*(2), 451-461.
<https://doi.org/http://dx.doi.org/10.1111/jomf.12373>
- Kuhn, R., Bradbury, T. N., Nussbeck, F. W., & Bodenmann, G. (2018). The power of listening: Lending an ear to the partner during dyadic coping conversations. *Journal of Family Psychology, 32*(6), 762-772.
<https://doi.org/http://dx.doi.org/10.1037/fam0000421>
- Linville, D., Chronister, K., Dishion, T., Todahl, J., Miller, J., Shaw, D., Gardner, F., & Wilson, M. (2010). A longitudinal analysis of parenting practices, couple satisfaction, and child behavior problems. *Journal of Marital and Family Therapy, 36*(2), 244-255.
<https://doi.org/http://dx.doi.org/10.1111/j.1752-0606.2009.00168.x>
- Mathiesen, K. S., Sanson, A. V., & Karevold, E. B. (2018). Problem behaviours in the early preschool years and their predictors. In *Tracking opportunities and problems from infancy to adulthood: 20 years with the TOPP study*. (s. 23-38). Hogrefe Publishing.
- Mathiesen, K. S., Tambs, K., & Dalgard, O. S. (1999). The influence of social class, strain and social support on symptoms of anxiety and depression in mothers of toddlers. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology, 34*(2), 61-72.
<https://doi.org/10.1007/s001270050113>
- McCoy, D. C., & Raver, C. C. (2011). Caregiver Emotional Expressiveness, Child Emotion Regulation, and Child Behavior Problems among Head Start Families. *Soc Dev, 20*(4), 741-761. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9507.2011.00608.x>
- McCoy, K., Cummings, E. M., & Davies, P. T. (2009). Constructive and destructive marital conflict, emotional security and children's prosocial behavior. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, 50*(3), 270-279.
<https://doi.org/http://dx.doi.org/10.1111/j.1469-7610.2008.01945.x>

- Menard, S. (1995). *Applied logistic regression analysis*. Sage Publications.
- Minuchin, S. (1974). *Families & family therapy*. Harvard U. Press.
- Nelson, J. A., O'Brien, M., Blankson, A. N., Calkins, S. D., & Keane, S. P. (2009). Family stress and parental responses to children's negative emotions: Tests of the spillover, crossover, and compensatory hypotheses. *Journal of Family Psychology, 23*(5), 671-679. <https://doi.org/10.1037/a0015977>
- Neppl, T. K., Jeon, S., Diggs, O., & Donnellan, M. B. (2020). Positive parenting, effortful control, and developmental outcomes across early childhood. *Developmental Psychology, 56*(3), 444-457. <https://doi.org/10.1037/dev0000874>
- Oerlemans, A. M., Wardenaar, K. J., Raven, D., Hartman, C. A., & Ormel, J. (2020). The association of developmental trajectories of adolescent mental health with early-adult functioning. *PLoS One, 15*(6), e0233648. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0233648>
- Parry, L. Q., Davies, P. T., Sturge-Apple, M. L., & Coe, J. L. (2020). Coparental discord and children's behavior problems: Children's negative family representations as an explanatory mechanism. *Journal of Family Psychology, 34*(5), 523-533. <https://doi.org/http://dx.doi.org/10.1037/fam0000638>
- Perry, N. B., Dollar, J. M., Calkins, S. D., Keane, S. P., & Shanahan, L. (2020). Maternal socialization of child emotion and adolescent adjustment: Indirect effects through emotion regulation. *Developmental Psychology, 56*(3), 541-552. <https://doi.org/10.1037/dev0000815>
- Reedtz, C., Bertelsen, B., Lurie, J. I. M., Handegård, B. H., Clifford, G., & Mørch, W.-T. (2008). Eyberg Child Behavior Inventory (ECBI): Norwegian norms to identify conduct problems in children. *Scandinavian Journal of Psychology, 49*(1), 31-38. <https://doi.org/https://doi.org/10.1111/j.1467-9450.2007.00621.x>
- Reid, W. J., & Crisafulli, A. (1990). Marital discord and child behavior problems: A meta-analysis. *Journal of Abnormal Child Psychology, 18*(1), 105-117. <https://doi.org/http://dx.doi.org/10.1007/BF00919459>

- Reijntjes, A., Kamphuis, J. H., Prinzie, P., & Telch, M. J. (2010). Peer victimization and internalizing problems in children: a meta-analysis of longitudinal studies. *Child Abuse Negl*, 34(4), 244-252. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2009.07.009>
- Rhoades, K. A. (2008). Children's responses to interparental conflict: A meta-analysis of their associations with child adjustment. *Child Development*, 79(6), 1942-1956. <https://doi.org/http://dx.doi.org/10.1111/j.1467-8624.2008.01235.x>
- Sameroff, A. (2009). The transactional model. In *The transactional model of development: How children and contexts shape each other*. (s. 3-21). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/11877-001>
- Sanders, W., Zeman, J., Poon, J., & Miller, R. (2015). Child Regulation of Negative Emotions and Depressive Symptoms: The Moderating Role of Parental Emotion Socialization. *Journal of Child and Family Studies*, 24(2), 402-415. <https://doi.org/10.1007/s10826-013-9850-y>
- Sanson, A., Hemphill, S. A., & Smart, D. (2004). Connections between Temperament and Social Development: A Review. *Social Development*, 13(1), 142-170. <https://doi.org/https://doi.org/10.1046/j.1467-9507.2004.00261.x>
- Seo, M. (2020). Longitudinal profiles of marital satisfaction and their consequences among Korean couples. *Journal of Family Studies*, 1-18. <https://doi.org/10.1080/13229400.2020.1815556>
- Sky, V. (2020, 25. september). *Flere og mer tidkrevende familievernsaker*. Statistisk sentralbyrå. <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/flere-og-mer-tidkrevende-familievernsaker>
- Sosial- og helsedirektoratet. (2008). *Multiaksial klassifikasjon i psykisk helsevern for barn og unge (BUP) Akse 5: Avvikende psykososiale forhold inkludert definisjoner og diagnostiske retningslinjer*. <https://www.ehelse.no/kodeverk/multiaksial-klassifikasjon-i-psykisk-helsevern-for-barn-og-unge-phbu>
- Spence, S. H., Rapee, R., McDonald, C., & Ingram, M. (2001). The structure of anxiety symptoms among preschoolers. *Behaviour Research and Therapy*, 39(11), 1293-1316. [https://doi.org/https://doi.org/10.1016/S0005-7967\(00\)00098-X](https://doi.org/https://doi.org/10.1016/S0005-7967(00)00098-X)

- Spinrad, T. L., Eisenberg, N., Gaertner, B., Popp, T., Smith, C. L., Kupfer, A., Greving, K., Liew, J., & Hofer, C. (2007). Relations of maternal socialization and toddlers' effortful control to children's adjustment and social competence. *Dev Psychol*, *43*(5), 1170-1186. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.43.5.1170>
- Spinrad, T. L., Morris, A. S., & Luthar, S. S. (2020). Introduction to the special issue: Socialization of emotion and self-regulation: Understanding processes and application. *Developmental Psychology*, *56*(3), 385-389. <https://doi.org/http://dx.doi.org/10.1037/dev0000904>
- Stocker, C. M., & Youngblade, L. (1999). Marital conflict and parental hostility: Links with children's sibling and peer relationships. *Journal of Family Psychology*, *13*(4), 598-609. <https://doi.org/http://dx.doi.org/10.1037/0893-3200.13.4.598>
- Stroud, C. B., Meyers, K. M., Wilson, S., & Durbin, C. E. (2015). Marital Quality Spillover and Young Children's Adjustment: Evidence for Dyadic and Triadic Parenting as Mechanisms. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology*, *44*(5), 800-813. <https://doi.org/10.1080/15374416.2014.900720>
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2018). *Using multivariate statistics* (7. utg.). Pearson.
- Trahan, M. H. (2017). Paternal self-efficacy and father involvement: A bi-directional relationship. *Psychology of Men & Masculinity*, *19*(4), 624-634. <https://doi.org/http://dx.doi.org/10.1037/men0000130>
- Valiente, C., Eisenberg, N., Fabes, R. A., Shepard, S. A., Cumberland, A., & Losoya, S. H. (2004). Prediction of children's empathy-related responding from their effortful control and parents' expressivity. *Dev Psychol*, *40*(6), 911-926. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.40.6.911>
- van Eldik, W. M., de Haan, A. D., Parry, L. Q., Davies, P. T., Luijk, M. P. C. M., Arends, L. R., & Prinzie, P. (2020). The interparental relationship: Meta-analytic associations with children's maladjustment and responses to interparental conflict. *Psychological Bulletin*, *146*(7), 553-594. <https://doi.org/http://dx.doi.org/10.1037/bul0000233>
- Wang, F. L., Eisenberg, N., Valiente, C., & Spinrad, T. L. (2016). Role of temperament in early adolescent pure and co-occurring internalizing and externalizing problems using

- a bifactor model: Moderation by parenting and gender. *Development and Psychopathology*, 28(4pt2), 1487-1504. <https://doi.org/10.1017/S0954579415001224>
- Weissman, M. M., Wickramaratne, P., Nomura, Y., Warner, V., Pilowsky, D., & Verdeli, H. (2006). Offspring of Depressed Parents: 20 Years Later. *American Journal of Psychiatry*, 163(6), 1001-1008. <https://doi.org/10.1176/ajp.2006.163.6.1001>
- Wiik, K. A., & Noack, T. (2011, 28. februar). *Samlivskvalitet blant samboere og gifte: Hvem er mest fornøyd med samlivet?* Statistisk sentralbyrå. <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/hvem-er-mest-fornoyd-med-samlivet>
- Williams, S. R., & Woodruff-Borden, J. (2015). Parent Emotion Socialization Practices and Child Self-regulation as Predictors of Child Anxiety: The Mediating Role of Cardiac Variability. *Child Psychiatry Hum Dev*, 46(4), 512-522. <https://doi.org/10.1007/s10578-014-0492-0>
- Zemp, M., Bodenmann, G., Backes, S., Sutter-Stickel, D., & Revenson, T. A. (2016). The Importance of Parents' Dyadic Coping for Children. *Family Relations*, 65(2), 275-286. <https://doi.org/https://doi.org/10.1111/fare.12189>
- Zhou, Q., Eisenberg, N., Losoya, S. H., Fabes, R. A., Reiser, M., Guthrie, I. K., Murphy, B. C., Cumberland, A. J., & Shepard, S. A. (2002). The Relations of Parental Warmth and Positive Expressiveness to Children's Empathy-Related Responding and Social Functioning: A Longitudinal Study. *Child Development*, 73(3), 893-915. <https://doi.org/https://doi.org/10.1111/1467-8624.00446>